

**Economische aspecten
Naamswijziging station Laan van NOI**

Eindrapportage

OPGESTELD IN OPDRACHT VAN:
Gemeente Den Haag

DATUM
December 2015

OPGESTELD DOOR:
Decisio BV

Inhoud

Management samenvatting	1
1 Inleiding	3
1.1 Achtergrond.....	3
1.2 Vraagstelling	3
1.3 Onderzoeksactiviteiten.....	4
2 Het gebied	5
2.1 Het studiegebied.....	5
2.2 Functies in het gebied	5
2.3 Ontwikkelingen in het gebied.....	6
2.4 Plannen in het gebied.....	7
3 Station Laan van NOI	8
3.1 Aantal reizigers	8
3.2 Herkomst en bestemming reizigers.....	9
3.3 Belang van station Laan van NOI voor het Beatrixkwartier	9
4 Het Beatrixkwartier	11
4.1 Het gebied	11
4.2 Naamsbekendheid van het Beatrixkwartier.....	11
4.3 Belang van de stationsnaam	12
5 Referenties	13
5.1 Tilburg West is nu Tilburg Universiteit	13
5.2 Eindhoven Beukenlaan wordt Eindhoven Strijp- S.....	14
5.3 Enschede Drienerlo wordt Enschede Kennispark.....	14
6 Economische dimensie, risico's en kansen	15
6.1 Belang van het station voor het Beatrixkwartier	15
6.2 Economische waarde	15
6.3 Risico's	16
6.4 Kansen	17
Bijlage 1. Resultaten Enquête Green Business Club	18
Bijlage 2. Rapport Passantenenquête door Strabo	36

Management samenvatting

De gemeente Den Haag heeft het voornemen om een impuls te geven aan het gebied rond station Laan van NOI. Dit gebied is onderdeel van het Beatrixkwartier, waarin de afgelopen jaren al veel is geïnvesteerd. Beatrixkwartier is de tweede kantorenlocatie van Nederland en heeft goede perspectieven om door te ontwikkelen met het WTC en enkele grote namen als trekkers en The Hague Security Delta als snel groeiende en kansrijke ontwikkeling. De gemeente wil als onderdeel van de *branding*- en investeringsstrategie het station Laan van NOI neerzetten als voorname OV-toegangspoort tot het gebied en wil in dit kader het station de naam Den Haag Beatrixkwartier geven.

Vanwege de kosten die hiermee zijn gemoeid voor de gemeente zijn er vragen gesteld vanuit de gemeenteraad, waaronder de vraag welke baten tegen over deze kosten staan. De gemeente heeft voor de beantwoording van deze vraag Decisio in de arm genomen, waarbij een aantal concrete vragen is meegegeven. Deze zijn onder vermeld, met daarbij een kort antwoord op de betreffende vraag.

1. Wat is de huidige naamsbekendheid van NS-station Laan van NOI?

Station Laan van NOI is een belangrijk intercity-overstap- en forensenstation voor Bezuidenhout, Voorburg en het Beatrixkwartier op de lijn Amsterdam-Schiphol-Leiden-Den Haag HS. Dagelijks stappen er duizenden reizigers in, uit en over. De naam 'Laan van NOI', dan wel 'Laan van Nieuw Oost-Indië' is daarmee een bekend begrip onder de treinreiziger. De naam roept onder werknemers, bedrijven en vastgoedpartijen een neutrale associatie op, waarbij de afkorting 'NOI' bij een deel van de mensen als niet aansprekend wordt ervaren. Van degenen die naar station Laan van NOI reizen met bestemming werken, werkt de helft in het Beatrixkwartier en een derde in het gebied rond het station.

2. Wat is de naamsbekendheid van het Beatrixkwartier en de daarbij horende economische waarde?

Het Beatrixkwartier is vooral bekend in de vastgoedwereld, bij mensen die in het gebied werken en in beperkte mate in de rest van Den Haag. Daarbuiten weten weinig mensen wat het is en waar het ligt. Een op de drie reizigers op station Laan van NOI weet dat het Beatrixkwartier een kantorengedrag is, waarbij de bekendheid het grootst is bij de uitgaande forens, hetgeen onderstreept dat het Beatrixkwartier vooral onder Hagenaren een begrip is. Een derde van de reizigers geeft aan het helemaal niet te kennen. Uit onderzoek blijkt dat naamsbekendheid - cognitie - van belang is in het vestigingsgedrag van bedrijven. *Decisionmakers* moeten eerst weten dan een vestigingslocatie bestaat en vervolgens bekend zijn met de kenmerken voordat het überhaupt op de long- of shortlist komt. Er wordt vaak verwezen naar de Zuidas, waarbij moet worden bedacht dat dit gebied regelmatig in de media is en ook goed zichtbaar vanaf de A10-Zuid.

3. Wat is de maatschappelijke en financieel/economische (toegevoegde) waarde van het opnemen van 'Beatrixkwartier' in de benamingen van de NS-, RandstadRail- en tramhalte in het gebied? Hier hoort ook de (meer)waarde voor de branding van het Beatrixkwartier bij

Vastgoeddeskundigen en betrokkenen bij situaties elders waar is besloten tot een stationsnaamwijziging, veronderstellen een verband en zien de meerwaarde, zoals blijkt uit de bereidheid om mede de

kosten te dragen. Het belang wordt gezien in een betere herkenbaarheid, sterke branding en uitstraling van het gebied, het laten verdwijnen van stationsnamen met een negatieve associatie en een betere vindbaarheid. De economische waarde van de naamsbekendheid, en de rol van een stationsnaam daarin is echter niet - op betrouwbare en verantwoorde wijze - te kwantificeren. Het aanpassen van de stationsnaam is als integraal onderdeel, dan wel sluitstuk van een gebieds(her)ontwikkeling, wel van belang maar niet te isoleren.

Hoewel een een-op-een-relatie tussen naamswijziging van het station en de economische baten niet is te leggen, zijn er uiteraard wel economische effecten van een sterkere branding en positionering van het gebied. Bedrijven vestigen zich hierdoor eerder in het Beatrixkwartier, hetgeen gunstig is voor de directe en indirecte werkgelegenheid in Den Haag, de bestedingen en de inkomsten uit OZB voor de gemeente. Het Beatrixkwartier genereert jaarlijks circa 1,45 miljard euro en is daarmee een voorname economische factor voor de stad Den Haag.

4. Welke risico's zijn verbonden aan een naamswijziging van de drie halteplaatsen?

Station Laan van NOI is vooral een forensenstation, de frequente reiziger zal even moeten wennen maar niet ineens de weg kwijt zijn. Uiteraard is een goede communicatie rond de naamswijziging van belang om mensen te wijzen op de nieuwe situatie. De naamswijziging moet op het juiste moment worden doorgevoerd, zodat de nieuwe naam van het station ook daadwerkelijk wordt geassocieerd met een aantrekkelijk gebied. De naam Beatrixkwartier geeft verder de naam van het gebied aan, niet wat er zit of gebeurt. Een risico zou kunnen zijn dat er in het kader van de campusontwikkeling van HSD als onderdeel van de branding van Den Haag als Internationale Stad van Vrede en Recht een stationsnaam wenselijk is die daarop aansluit. Niet zozeer een risico maar wel aandachtspunt is dat bij een naamswijziging van station Laan van NOI er verwarring zal ontstaan met de RandstadRail-halte Beatrixkwartier. Hiervoor is inmiddels een oplossing gevonden. Los van de kosten en eventuele weerstand onder de bewoners komen al met al in beperkte mate risico's uit het onderzoek naar voren.

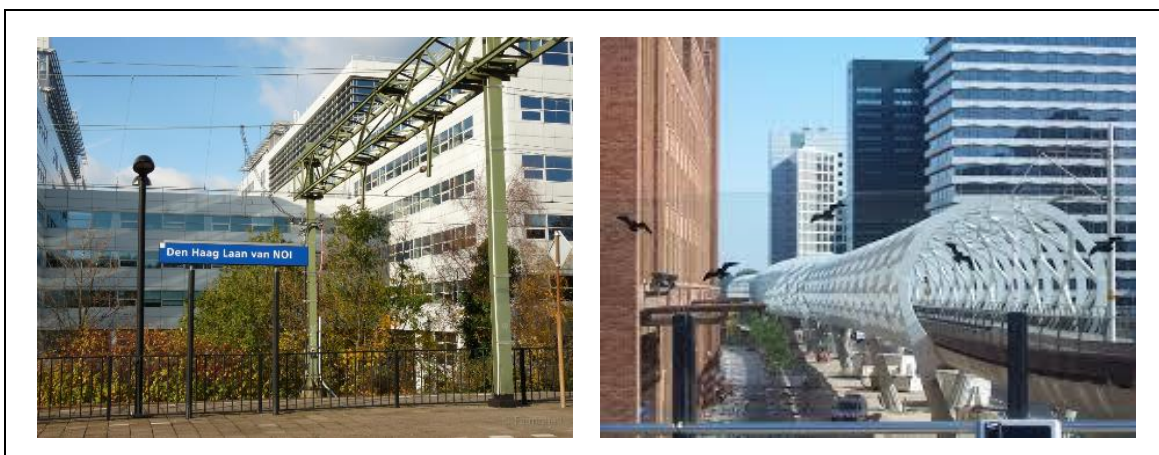
5. Biedt naamswijziging van station Laan van NOI ook kansen?

De mogelijke naamswijziging van het station Laan van NOI naar station Den Haag Beatrixkwartier is onderdeel van de totale investerings- en *branding*strategie van het Beatrixkwartier. In dit kader moet de naamswijziging als sluitstuk van de kwaliteitsimpuls aan het station en de omgeving worden gezien en kan het worden gebruikt om de aandacht te vestigen op de gepleegde investeringen, de ambities van de gemeente, de dynamiek in het gebied en het Beatrixkwartier als tweede kantorenlocatie van Nederland. Reizigers op station Laan van NOI en de passagiers in de passerende treinen worden met de nieuwe stationsnaam geconfronteerd, waarmee de naamsbekendheid buiten Den Haag toeneemt en het station een logischer OV-entree wordt voor het Beatrixkwartier. Dit sluit aan op de trend dat het openbaar vervoer als modaliteit voor hoogstedelijke werkgebieden aan belang toeneemt en ondersteunt het beleid om het autogebruik in het woon-werk- en zakelijke verkeer terug te dringen. Dat de naamswijziging voor een duidelijkere relatie zorgt tussen de OV-verbinding en het gebied vergroot de vindbaarheid voor incidentele (internationale) bezoekers. Hiermee wordt het Beatrixkwartier een aantrekkelijker vestigingslocatie voor bedrijven die hier veel waarde aan hechten.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Station Laan van NOI is het voornaamste station van het Haagse Beatrixkwartier. De verouderde toestand van het NS-station en de daarmee samenhangende gevoelens van sociale onveiligheid (met name 's avonds) leiden samen met de uithuizing van het Ministerie van Sociale Zaken (tegenover het station) tot vrees voor erosie van het gebied. Aan de andere kant groeit de nabijgelegen *The Hague Security Delta*-campus en zet de gemeente Den Haag in op verdere uitbreiding van dit cluster. Om het Beatrixkwartier - waaronder het gebied rondom station Laan van NOI - als tweede kantorenlocatie van Nederland beter op te kaart te zetten moet het stationsgebied sterker verbonden worden met het kerngebied van het business district Beatrixkwartier.

Er gaat kortom een hoop gebeuren in het Beatrixkwartier. De gemeente Den Haag verwacht dat een naamswijziging – van Den Haag Laan van NOI naar Den Haag Beatrixkwartier – een bijdrage kan leveren aan de positionering van het gebied als geheel.

Vanuit de gemeenteraad zijn vragen gesteld naar aanleiding van de voorgenomen naamswijziging. Met name de kosten leveren discussie op. ProRail staat op het standpunt dat de gemeente die moet dragen. De precieze (extra) kosten voor gemeente en HTM zijn niet bekend. Om tegemoet te komen aan de vragen uit de gemeenteraad heeft de gemeente aan Decisio opdracht gegeven de economische aspecten/baten van een naamswijziging in kaart te brengen die tegenover deze kosten staan. Dit document is de conceptrapportage van dit onderzoek.

1.2 Vraagstelling

Dit onderzoek gaat in op:

- Het gebied Beatrixkwartier met de ontwikkelingen en de plannen die hier gaande zijn.
- De functionaliteit van station Laan van NOI en de reizigers die ervan gebruik maken.

- De naamsbekendheid van het Beatrixkwartier en Laan van NOI.
- Economisch belang van het station en de stationsnaam voor het Beatrixkwartier.
- De risico's van een eventuele naamswijziging.

1.3 Onderzoeksactiviteiten

Wij hebben de volgende stappen ondernomen:

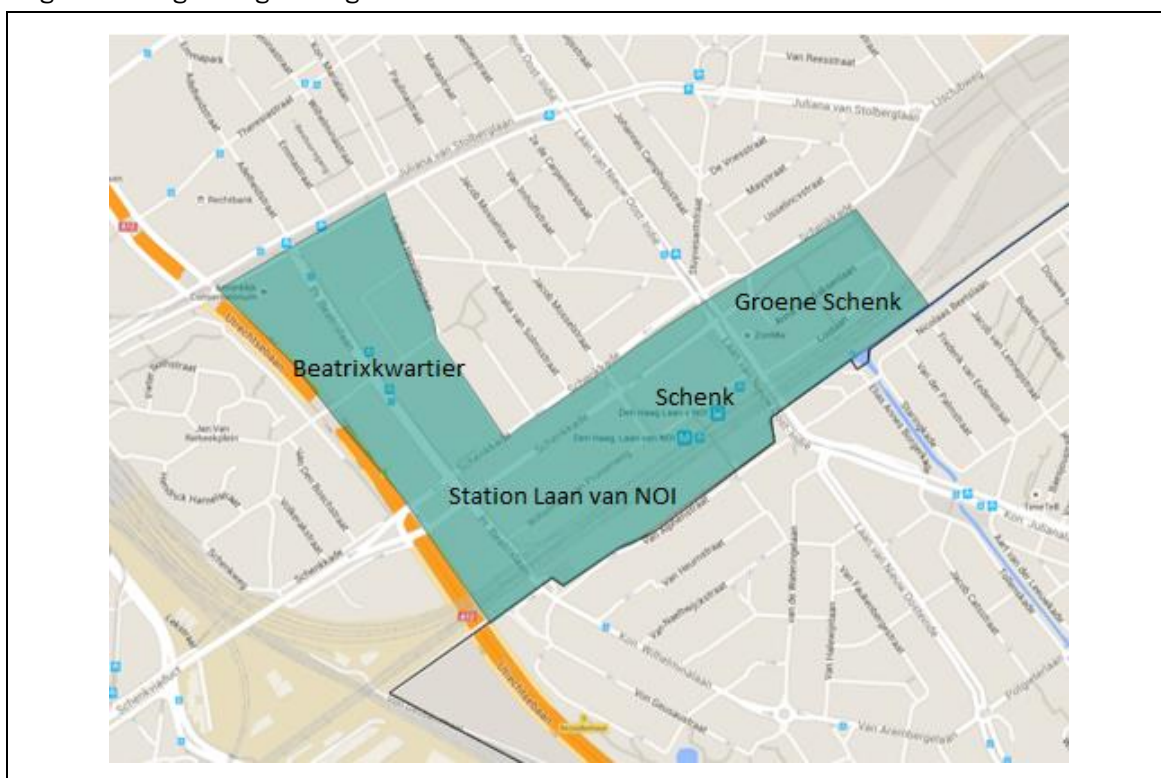
- Deskresearch om het gebied en bestaande gegevens in kaart te brengen.
- Gesprekken (12) met managers van gevestigde bedrijven, vastgoedorganisaties, Green Business Club Beatrixkwartier, Den Haag Nieuw Centrum, The Hague Security Delta, betrokkenen bij de gemeente, reizigersorganisatie Rover en NS.
- Telefonische interviews onder projectleiders van de gemeente Tilburg, Eindhoven en Enschede waar ook naamswijzigingen van stations zijn geweest of binnenkort gaan plaatsvinden om te inventariseren wat hier de overwegingen en (verwachte) effecten zijn.
- Enquête onder de leden van de Green Business Club Beatrixkwartier (september 2015). In bijlage 2 zijn de resultaten van deze enquête weergegeven.
- Enquête en passantentelling onder reizigers bij de entrees van station Laan van NOI door Strabo. Hierbij is gekeken naar het aantal reizigers, de herkomst en bestemming van reizigers, het reisdoel van de reizigers en de bekendheid van het Beatrixkwartier. De rapportage van Strabo is bijgevoegd in bijlage 3.

2 Het gebied

2.1 Het studiegebied

Het studiegebied bestaat uit het station Laan van NOI, de Schenk, de Groene Schenk en het Beatrixkwartier rondom de Prinses Beatrixlaan. Het gebied is weergegeven in Figuur 2.1 en wordt begrensd door de singel aan de zijde van de Van Alphenstraat, Utrechtsebaan, Juliana van Stolberglaan, Louise Henriëttestraat, Schenkkade en de Loolaan.

Figuur 2.1 Begrenzing studiegebied

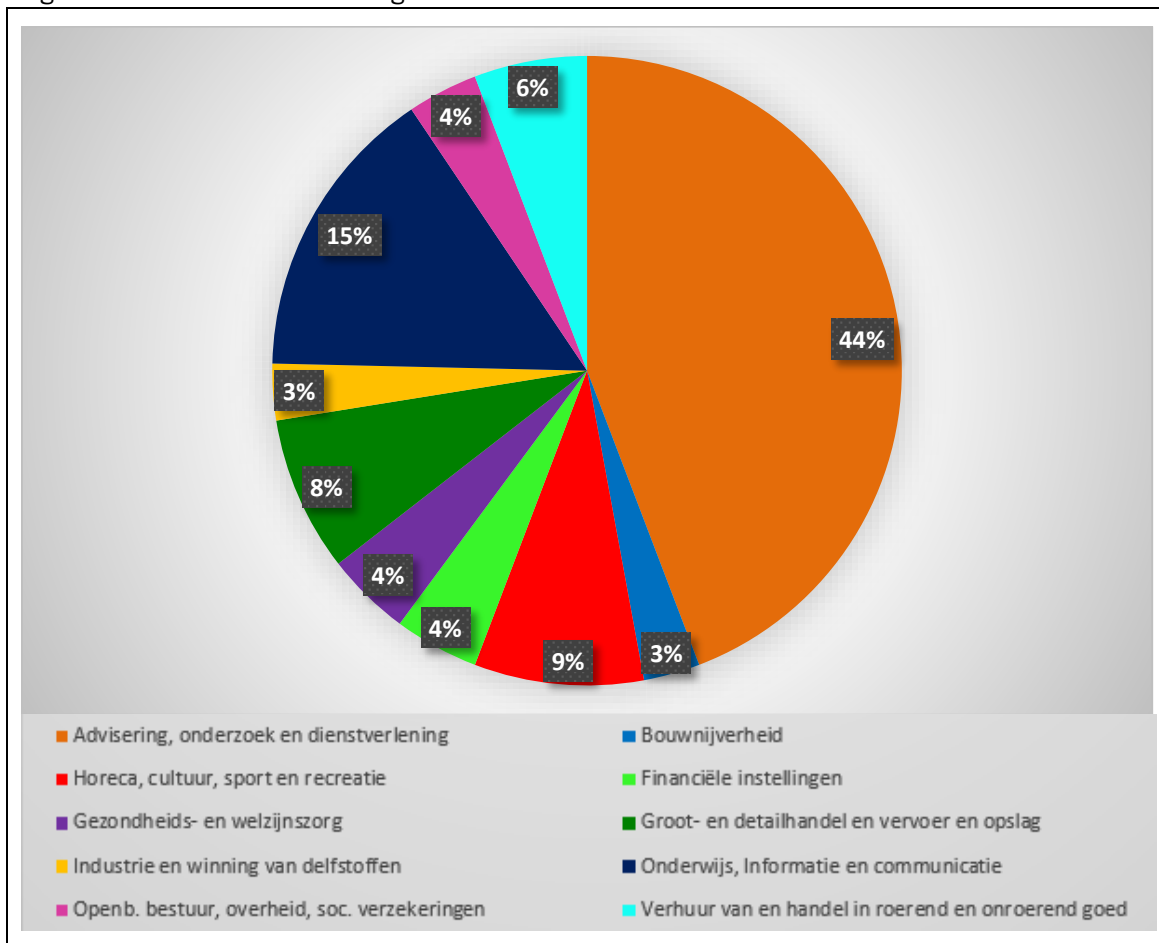
2.2 Functies in het gebied

In het invloedsgebied van station Laan van NOI – bestaande uit Bezuidenhout-Oost, Bezuidenhout-Midden en aangrenzende bebouwing – wonen ruim 13 duizend mensen en er zijn 24 duizend mensen werkzaam in bijna 780.000 m² BVO kantoor¹. Het station heeft tevens een functie voor de 20 duizend inwoners van de nabijgelegen wijken Voorburg-Noord, Bovenveen en Voorburg-Midden.

¹ Bron: Nota van Uitgangspunten Station Laan van NOI (Den Haag Beatrixkwartier) en omgeving, mei 2015

In het studiegebied zijn momenteel 138 bedrijven gevestigd met in totaal 15.908 werkzame personen. Advisering, onderzoek en dienstverlening is de grootste sector. Deze groep bestaat onder andere uit bureaus die actief zijn in architectuur, rechtenkunde, reclame en marktonderzoek, accountancy en industrieel ontwerp en vormgeving. Daarnaast zijn er ook veel bedrijven actief in onderwijs, informatie en communicatie en in horeca, cultuur, sport en recreatie. Zie ook figuur 2.2.

Figuur 2.2 Sectoren in het studiegebied

2.3 Ontwikkelingen in het gebied

Door economische ontwikkelingen en trends zoals het nieuwe werken strijken er naast grote organisaties meer ZZP'ers en kleine bedrijven in het gebied neer. Er ontstaat een bredere mix van sectoren met ook technische bedrijven en een andere vraag naar faciliteiten. In een gebied met veel kleine bedrijven is er meer behoefte aan gezamenlijke voorzieningen en ontmoetingsplekken.

Het gebied rond station Laan van NOI hoort in de ogen van een deel van de mensen niet bij het Beatrixkwartier. Dit blijkt uit de interviews, in de enquête geeft 21 procent van de respondenten dit aan. 42 Procent van de respondenten stelt dat het gebied wel bij het Beatrixkwartier hoort wanneer de

verbindingen en kwaliteit verbeterd worden. Uit de enquête komt verder naar voren dat het onduidelijk is hoe de directe omgeving van het station zich de komende jaren gaat ontwikkelen: 28 procent van de respondenten geeft in de enquête aan dat dit in beperkte mate zal zijn, terwijl een zelfde aantal respondenten juist zegt dat er een sterke groei zal zijn op het gebied van wonen, bedrijven en onderwijs. De rest (44 procent) weet het niet.

2.4 Plannen in het gebied

Ambitie gemeente Den Haag

De naamswijziging van het station – van Den Haag Laan van NOI naar Den Haag Beatrixkwartier - is onderdeel van bredere plannen voor verdere ontwikkeling en kwaliteitsverbetering van het gebied. In totaal wordt er 9 miljoen euro geïnvesteerd in de ruimtelijke investering en marketing van het gebied. De gemeente wil het station laten uitgroeien tot hét station van het Beatrixkwartier waarmee zowel de ontwikkeling van het gebied rondom station Laan van NOI als het Beatrixkwartier versterkt kunnen worden. Zo kan het de naamsbekendheid van het Beatrixkwartier vergroten en ook de uitstraling en vindbaarheid versterken.

Campusmilieu en mix met onderwijs en wonen

De gemeente Den Haag heeft plannen om het gebied rondom station Laan van NOI een kwaliteitsimpuls te geven². In deze plannen wordt de ambitie beschreven om het gebied te ontwikkelen tot een campusmilieu gericht op Safety en Security waarmee The Hague Security Delta verder wordt uitgebouwd, de Haagse economie wordt verbreed, het gebied wordt verlevendigd met bijvoorbeeld horeca en het Beatrixkwartier wordt versterkt als tweede kantorenlocatie van Nederland. Er wordt geïnvesteerd in de groei van de campus van The Hague Security Delta naast het station en een nauwere samenwerking tussen MBO, HBO en WO en kansrijke economische clusters. Verder wordt wonen belangrijker in het gebied waartoe het woonklimaat wordt versterkt. Er zijn in dit verband plannen om na afloop van de tijdelijke opvang van vluchtelingen het voormalige gebouw van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid te gebruiken voor het huisvesten van statushouders en studenten.

Investerings buitenruimte en loop- en fietsroutes

In de plannen staat ook dat er wordt geïnvesteerd in de buitenruimte voor de stadsentree waarbij de route van station Laan van NOI naar het Beatrixkwartier opnieuw ingericht wordt met een logischer en aantrekkelijker verbinding voor fietsers en voetgangers.

² Zie Nota van Uitgangspunten Station Laan van NOI (Den Haag Beatrixkwartier) en omgeving, mei 2015

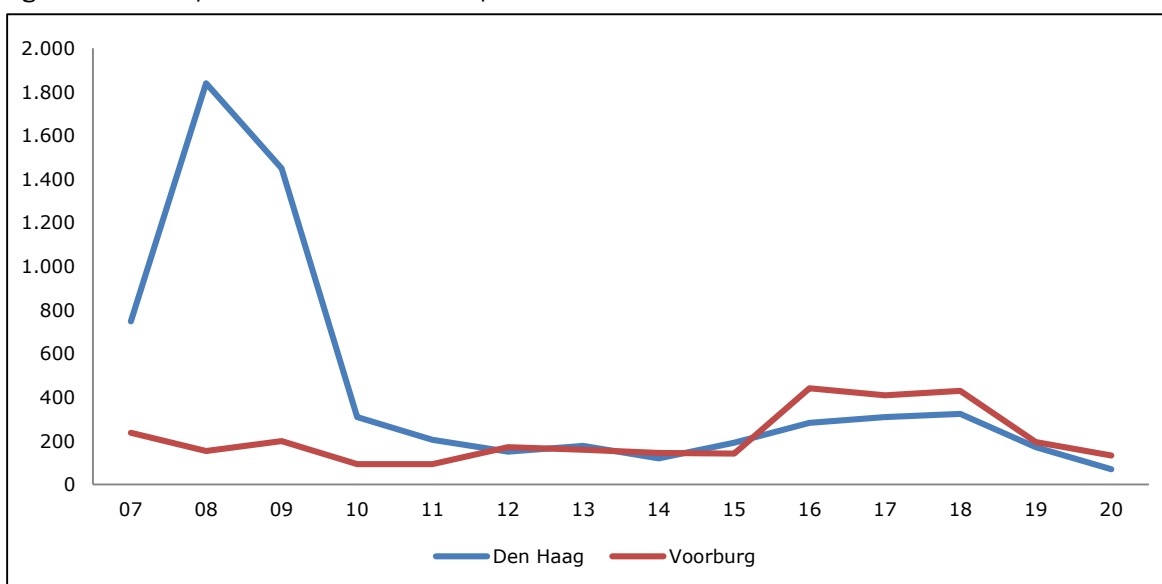
3 Station Laan van NOI

3.1 Aantal reizigers

Door Strabo is een passantentelling gedaan waarbij op dinsdag 13 oktober 2015 is gemeten dat tussen 07:00 en 21:00 in totaal 9.336 bezoekers het station uitliepen. Omdat er voor 7:00 en na 21:00 ook reizigers zijn geweest, wordt het totaal aantal aankomende bezoekers op een doordeweekse dag rond de 10.000 geschat. Ervan uitgaande dat deze aankomende bezoekers ook weer terugreizen heeft het station op een doordeweekse dag ongeveer 20.000 aankomende en vertrekkende bezoekers (exclusief overstappers die het station niet verlaten, maar inclusief bezoekers die het station alleen doorkruisen). Op een weekenddag ligt het aantal reizigers lager omdat er dan geen forensen op het station komen.

Zoals te zien is in Figuur 3.1 verlatend de bezoeker het station voornamelijk aan de Haagse zijde in de ochtend en iets meer aan de Voorburgse zijde in de middag. Er is een duidelijk piek in de ochtend en een lichte stijging in stationverlaters in de middag. Dit bevestigt dat station Laan van NOI een 'verspitst' station is.

Figuur 3.1 Verloop druktebeeld bezoekers per uur

Station Laan van NOI is ook een overstapstation met circa 2.000 overstappers per dag.³ Naar/van de RandstadRail stappen per dag gemiddeld 4.000 in en 4.000 uit. Als de naam van het station gewijzigd wordt, worden naast de in- en uitstappers ook de overstappers en de mensen die in trein zitten (naam wordt omgeroepen en komt op de trajectdisplays in de treinen) bereikt met de naam 'Beatrixkwartier'.

³ Bron: Nota van Uitgangspunten Station Laan van NOI (Den Haag Beatrixkwartier) en omgeving, mei 2015

3.2 Herkomst en bestemming reizigers

De passantenenquête laat zien dat station Laan van NOI een echt forensenstation is: zo'n 70 procent van de reizigers is op weg naar, of komt van werk. Zoals te zien is in Tabel 3.1 heeft een klein deel hiervan zakelijk bezoek als motief. Van deze forensen is het grootste gedeelte inkomende forensen (reizigers die elders wonen en in Den Haag werken). Daarnaast heeft de helft van de reizigers die naar station Laan van NOI komen met werken als hun reisdoel een werkplek in het Beatrixkwartier en een derde een werkplek in het gebied rondom station Laan van NOI.

Tabel 3.2 Vertrek en bestemming locaties

	bestemming						Totaal
	huis	werk	zakelijk bezoek	familie/ vrienden	toeristisch bezoek	anders	
huis	1%	38%	3%	4%	0%	6%	53%
werk	18%	3%	1%	1%		2%	25%
zakelijk bezoek	1%	0%	0%				1%
familie/vrienden	2%		0%	0%			3%
toeristisch bezoek	2%				0%		2%
anders	13%	1%	1%	1%	0%	1%	16%
Totaal	37%	42%	6%	6%	1%	9%	100%

In de enquête onder bedrijven van de Green Business Club wordt dit beeld bevestigd: van de respondenten geeft 72 procent aan het station weleens te gebruiken (22 procent zegt 'altijd', 24 procent zegt 'vaak' en 26 procent zegt 'soms'). 42 Procent van de respondenten verwijst ook het zakelijk bezoek naar station Laan van NOI. Andere bedrijven verwijzen het zakelijk bezoek niet naar een station of verwijzen voornamelijk naar de RandstadRail halte Beatrixkwartier. Op de vraag of de kantoorlocatie makkelijker uit te leggen is aan zakelijk bezoek als het station Beatrixkwartier gaat heten lopen de meningen uiteen: 44 procent zegt van niet terwijl 41 procent zegt van wel.

Er komen ook veel reizigers via Den Haag Centraal station naar het Beatrixkwartier. Het is afhankelijk van de herkomst van de reiziger of hij beter via Centraal station of station Laan van NOI kan reizen. De gemeente heeft de wens om reizigers efficiënter naar hun bestemming te laten reizen. Door station Laan van NOI opnieuw te positioneren en te laten uitgroeien tot hét station van het Beatrixkwartier, zou dit deels bereikt kunnen worden.

3.3 Belang van station Laan van NOI voor het Beatrixkwartier

In algemene zin neemt het openbaar vervoer als modaliteit in het woon-werkverkeer en het zakelijk reizen in belang toe. De auto is minder dan vroeger een statussymbool en in het beleid wordt het gebruik van de auto ontmoedigd. Dit geldt specifiek voor stedelijke gebieden, waar ruimte schaars is en waar het woon- en leefklimaat, waaronder een schone lucht, steeds hoger op de agenda komt te staan. Ook in het zakelijk verkeer is ontmoeten van toenemend belang, waarin OV-knopen een voorname plek zijn waar dit gebeurt. Een duidelijkere OV-verbinding wordt daarmee een belangrijker vestigingsfactor voor bedrijven.

De verwachting is dat een andere naam van het station niet zal leiden tot een grote verandering in het reisgedrag van de huidige reizigers. Die weten immers al waar ze moeten zijn. Het zal voornamelijk een positief effect kunnen hebben op het zoekgedrag van nieuwe en incidentele (zakelijke) bezoekers. Voor hen is het, na de naamsverandering, duidelijker naar welk station ze moeten reizen om het Beatrixkwartier te bereiken.

Het Beatrixkwartier vormt door de naamswijziging van het station dan een aantrekkelijkere vestigingslocatie voor bedrijven die hier veel waarde aan hechten omdat ze bijvoorbeeld veel incidentele bezoekers ontvangen. Dit moet niet als dé doorslaggevende factor worden gezien in de vestigingsplaatskeuze van bedrijven, maar betekent wel een 'plus' in de afweging.

Uit de passantenenquête blijkt dat het aantal zakelijke bezoekers dat naar het Beatrixkwartier komt beperkt is. Eerder genoemde ontwikkelingen zoals het nieuwe werken en de toename van het aantal ZZP'ers en kleine bedrijven in het gebied betekenen dat ontmoetingsplekken voor vergaderingen zoals Seats2Meet een grotere rol gaan spelen. Het aantal incidentele bezoekers neemt daardoor toe, en daarmee het belang van een goede vindbaarheid met het openbaar vervoer.

4 Het Beatrixkwartier

Het kantoreng gebied Beatrixkwartier is de tweede kantorenlocatie van Nederland⁴ waar grote bedrijven zijn gevestigd zoals Nationale Nederlanden, Deloitte, PostNL, CAK en SDU Uitgevers.

4.1 Het gebied

Uit de gesprekken blijkt dat de grenzen van het Beatrixkwartier niet eenduidig worden geïnterpreteerd. Voor een deel eindigt het Beatrixkwartier bij het gebouw van Siemens aan de Schenkkade. Het gebied rondom station Laan van NOI hoort er dan niet bij. Wanneer het station de naam Beatrixkwartier gaat dragen wordt het gebied rondom het station meer bij het Beatrixkwartier betrokken. De verbetering van de verbinding voor fietsers en voetgangers tussen station Laan van NOI en het Beatrixkwartier draagt hier ook aan bij.

Dit beeld wordt bevestigd door de respondenten van de enquête bij bedrijven van de Green Business Club. Het gebied rondom station Laan van NOI hoort volgens 33 procent van de respondenten wel bij het Beatrixkwartier terwijl 42 procent aangeeft dat dit alleen het geval is als de verbinding voor langzaam verkeer en de kwaliteit van het gebied verbeterd worden.

4.2 Naamsbekendheid van het Beatrixkwartier

Uit de gesprekken en de enquête blijkt dat het Beatrixkwartier vooral bekend is in de vastgoedwereld, bij mensen die in het gebied werken en in beperkte mate in de rest van Den Haag. Daarbuiten weten weinig mensen wat het is en waar het ligt. Dit wordt bevestigd in de enquête bij de Green Business Club: 63 procent geeft aan dat de naam redelijk tot volledig bekend is bij bedrijven, vastgoedpartijen en andere gebruikers in het gebied terwijl een kwart aangeeft dat het gebied ook buiten Den Haag bekendheid heeft.

Wanneer wordt gevraagd aan de gebruikers van het station wat zij denken dat het Beatrixkwartier is, blijkt dat een op de drie ondervraagden weet dat het Beatrixkwartier een kantoreng gebied is. Hierbij is de bekendheid het grootste bij de forens. Opvallend is dat uitgaande forensen (reizigers die in Den Haag wonen en elders werken) er bekender mee zijn dan inkomende forensen (reizigers die elders wonen en in Den Haag werken). Dit geeft aan dat het Beatrixkwartier vooral onder Hagenaren een begrip is. Verder zeggen andere reizigers aan dat het de omliggende buurt is (15 procent) of verwijzen

⁴ Bron: JLL Ranking kantoorlocaties 2014

naar de RandstadRail-halte (18 procent). Een derde van de reizigers geeft aan het helemaal niet te weten.

4.3 Belang van de stationsnaam

Uit de enquête onder bedrijven in het Beatrixkwartier blijkt dat de stationsnaam belangrijk is voor het Beatrixkwartier. 19 procent van de respondenten zegt namelijk dat de naam van het station 'uitermate belangrijk' is voor het Beatrixkwartier en 40 procent zegt 'redelijk'. Aan de andere kant zegt 16 procent dat het niet uitmaakt en kiest 'neutraal', 9 procent zegt 'matig' en 14 procent zegt 'niet'. De enquête-uitkomsten duiden er op dat de stationsnaam Den Haag Beatrixkwartier zal bijdragen aan de naamsbekendheid van het Beatrixkwartier: 55 procent zegt 'absoluut' en 31 procent zegt 'een beetje'.

De naam Beatrixkwartier zal naar verwachting ook bijdragen aan de beeldvorming rond het station zelf. Uit de enquête blijkt dat de naam 'Beatrixkwartier' vaker een positieve associatie oproept (61 procent kiest 'positief', 34 procent zegt 'neutraal' en 2 procent kiest 'negatief') en de naam 'Laan van NOI' juist een neutrale associatie (60 procent kiest 'neutraal', 22 procent zegt 'positief' en 14 procent zegt 'negatief').

5 Referenties

Het komt in Nederland regelmatig voor dat een stationsnaam wordt gewijzigd. Gekeken is naar elders spellende overwegingen en (verwachte) effecten om hier voor de casus van station Laan van NOI lering uit te trekken.

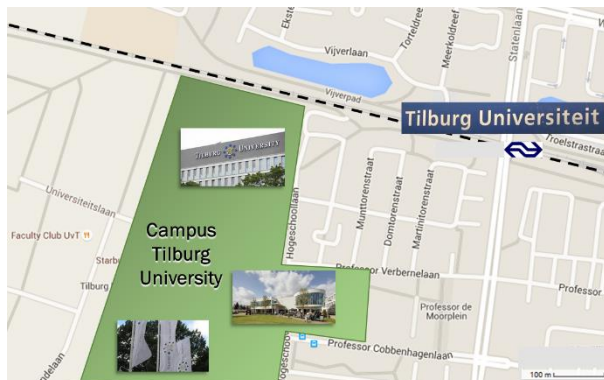
De volgende drie referenties zijn bekeken:

- Station Tilburg West is in 2011 veranderd in Tilburg Universiteit.
- Station Eindhoven Beukenlaan zal in december 2015 veranderen in station Eindhoven Strijp S.
- Station Enschede Drienerlo zal in december 2015 veranderen in station Enschede Kennispark.

Deze drie naamswijzigingen zijn net als bij station Laan van NOI onderdeel van een breder ontwikkelingsprogramma om de uitstraling, bekendheid en bereikbaarheid van het gebied te verhogen. De nieuwe naam moet een bijdrage leveren aan het imago van het gebied en past beter bij de bestemming van de reizigers naar het gebied. Er wordt niet verwacht dat er meer reizigers naar het station komen door de naamswijziging, maar het zal wel leiden tot een verbeterde vindbaarheid van de bestemming en minder zoekgedrag van reizigers. Bij de geïnterviewde gemeenten zijn geen grote bezwaren gekomen vanuit de bewoners of (andere) belanghebbenden in het gebied.

5.1 Tilburg West is nu Tilburg Universiteit

Tegelijk met de nieuwe dienstregeling eind 2010 heeft ProRail de naam van NS-station Tilburg-West gewijzigd in Tilburg Universiteit. Dit is gedaan op verzoek van de gemeente en de universiteit die ook hebben bijgedragen in de kosten (oorspronkelijk geraamd op € 55.000, uiteindelijk werden deze hoger). De plannen om de stationsnaam te wijzigen speelden al sinds 2005. Met de naamswijziging wilden de universiteit en de gemeente duidelijkheid creëren dat dit het station is dat de treinreiziger moet kiezen als hij naar de universiteit wil. Ook is de naam 'Universiteit' aansprekender dan 'West' en heeft meer uitstraling voor zowel de universiteit als voor Tilburg. Overigens stonden ook het ROC en de hogescholen Avans en Fontys achter de naamswijziging hetgeen ze per brief kenbaar hebben gemaakt. Verder speelde mee dat de naam Tilburg-West de lading niet meer dekte. Het station was inmiddels midden in het stedelijk gebied van Tilburg komen te liggen en er was een westelijker gelegen station gerealiseerd (Reeshof). De naamgevingscommissie van de NS ging ermee akkoord omdat er sprake is van een groeiend aantal studenten en werknemers dat van het station gebruik maakt en omdat ze overtuigd zijn dat de universiteit duurzaam op de betreffende locatie gevestigd zal blijven. Op 5 minuten lopen van het station ligt de universiteitscampus met 12.000 studenten en ruim 1.600 fte aan werkgelegenheid. In 2012/2013 is

een fiets- en wandeltunnel naar het sportcomplex op de campus gerealiseerd, zijn fietsparkeervoorzieningen op het station aangebracht, looproutes verbeterd en veiliger gemaakt, en verwijsborden naar de campus geplaatst. In de afgelopen jaren is het aantal reizigers op station Tilburg Universiteit toegenomen, maar aangezien het aantal studenten ook is gegroeid en het station en de bereikbaarheid zijn verbeterd, is niet te zeggen in hoeverre dat een causaal gevolg is van de wijziging van de stationsnaam.

5.2 Eindhoven Beukenlaan wordt Eindhoven Strijp-S

Strijp-S is een voormalig bedrijventerrein van Philips dat sinds het vertrek van Philips ontwikkeld wordt tot het 'creatieve hart' van Eindhoven. Station Eindhoven Beukenlaan is het voornaamste station van Strijp-S. Ondanks de ontwikkelingen in het gebied wordt het station in de beleving van reizigers gezien als een van de meest onveilige stations in Nederland. Om de kwaliteit van het station te verbeteren heeft de gemeente aanvraag gedaan naar de kosten van verplaatsing van het station en verlenging van de perrons. Dit bleek te duur. Daarom heeft de gemeente begin 2014 samen met ProRail en de NS besloten om het station op te knappen door een aantal quick wins zoals een graffiti-ontwerp voor het viaduct, vernieuwde en meer verlichting, prullenbakken met extra inhoud, fietsgoten, opknappen van groen en een naamswijziging van het station naar Eindhoven Strijp-S in december 2015. Deze naamswijziging kost €150.000 en wordt bekostigd door de gemeente en partners die actief zijn op Strijp-S. De gemeente is van mening dat de naamswijziging een logisch gevolg is van de sterke naam die Strijp-S op dit moment draagt en het feit dat het station voor een groot deel wordt gebruikt door mensen die Strijp-S bezoeken. Er wordt verwacht dat de naamswijziging zal zorgen voor een winst op het zoekgedrag van reizigers die incidenteel een bezoek brengen aan Strijp-S.

5.3 Enschede Drienerlo wordt Enschede Kennispark

Vanaf december 2015 zal station Enschede Drienerlo definitief Enschede Kennispark gaan heten. Het station Enschede Drienerlo is vernoemd naar een landgoed dat in het verleden op de plek van het station was gelegen. Het landgoed Drienerlo is inmiddels verdwenen en het station staat nu midden in het bebouwde gebied van het Kennispark dat in ontwikkeling is. De nieuwe naam sluit daarom beter aan bij het doel van de reizigers (voornamelijk studenten en werknemers) die Kennispark als hun bestemming hebben. De naamswijziging is onderdeel van de gebiedsontwikkeling, zoals beschreven staat in het *Masterplan gebiedsontwikkeling Kennispark Twente* en draagt volgens de gemeente bij aan het imago van het gebied. Een van de doelen van het programma is om 10.000 nieuwe, hoogwaardige arbeidsplaatsen te realiseren voor de regio. Dit zal naar verwachting meer mensen naar het gebied trekken en de naamswijziging zal daarom belangrijker worden voor de bestemming van de reizigers.

6 Economische dimensie, risico's en kansen

6.1 Belang van het station voor het Beatrixkwartier

Zoals eerder beschreven is station Laan van NOI voornamelijk een forensenstation en werken de meeste mensen die Laan van NOI als bestemming hebben in het Beatrixkwartier. Hiermee vormt het station een voorname entree voor het Beatrixkwartier en is sluit vanuit die overweging een naamswijziging aan bij de bestemming van de meeste reizigers. Daarnaast kan de naamswijziging leiden tot een vermindering in zoektijd van incidentele bezoekers aan het gebied; dit is in absolute aantallen en relatief een beperkt aantal. De verwachting is dat als gevolg van de verdere campusontwikkeling en het toenemende belang van elkaar fysiek ontmoeten in het economisch verkeer, het incidentele zakelijke bezoek op station Laan van NOI en de andere stations zal toenemen.

De groep reizigers die gebruik maakt van station Laan van NOI en de aantakende openbaar vervoerslijnen kan bereikt worden met de naam Beatrixkwartier. Door het wijzigen van de stationsnaam horen en zien alle reizigers namelijk de naam steeds voorbijkomen. Dit geldt zowel voor de reizigers die op het station in- of uitstappen, als voor de reizigers die er enkel doorheen lopen en voor de reizigers die in de trein, tram of de RandstadRail zitten en niet uitstappen. Zij horen namelijk ook bij het omroepen van het volgende station de naam voorbijkomen of zien het op de borden. Het hoeft dan niet meteen te betekenen dat de relatie met het gebied wordt gelegd, maar wanneer ze de naam op een andere moment weer tegenkomen is er wel meer herkenning en wordt de relatie sneller gelegd.

Voor het aantrekken van bedrijven die zich in het gebied willen vestigen is deze bekendheid van belang. Zij moeten namelijk eerst weten dat het Beatrixkwartier bestaat en waar het ligt. De naamswijziging van het station zal hier voor een groot deel aan bijdragen. Vervolgens moeten ze ook weten wat het gebied te bieden heeft. Dat kan weer worden bereikt met een grotere aantrekkelijkheid, meer functies en voorzieningen en een bredere branding.

6.2 Economische waarde

Het Beatrixkwartier vertegenwoordigt momenteel een aanzienlijk belang voor de Haagse economie. De werkzame personen in het gebied genereren samen jaarlijks een toegevoegde waarde van € 1,45 miljard. De sectoren openbaar bestuur en overheidsdiensten, specialistische zakelijke dienstverlening en financiële instellingen hebben hierin het grootste aandeel met 68 procent.

Tabel 6.1 Toegevoegde waarde in het studiegebied

<i>Sectoren</i>	<i>Miljoen euro</i>
Specialistische zakelijke dienstverlening	272
Bouwnijverheid	47
Cultuur, sport en recreatie	1
Financiële instellingen	392
Gezondheids- en welzijnszorg	5
Groot- en detailhandel	21

Industrie	90
Informatie en communicatie	132
Logies-, maaltijd- en drankverstrekking (Horeca)	3
Onderwijs	21
Openbaar bestuur en overheidsdiensten	326
Overige dienstverlening	25
Verhuur van en handel in onroerend goed	3
Verhuur van roerende goederen, overige zakelijke dienstverlening	1
Vervoer en opslag	69
Winning van delfstoffen	43,2
Totaal	1.451

Bron: CBS (Statline), LISA, bewerking Decisio

Uit het onderzoek blijkt dat 1 op de 3 reizigers op het station weet wat het Beatrixkwartier is en dat de naam voornamelijk bekend is binnen de vastgoedwereld, bedrijven in het gebied en inwoners van Den Haag. Naamswijziging van het station zal er voor zorgen dat de naamsbekendheid wordt vergroot, maar het ontbreekt aan empirisch bewijsmateriaal om er verantwoord een kwantitatieve economische waarde aan te hangen. De naam (en kwaliteit) van een station is een onderdeel van het totale merk (brand) van een gebied. In dit kader, zoals ook blijkt uit de interviews en de referenties, is een naamswijziging integraal onderdeel van de investeringsstrategie van het gebied en niet scherp te isoleren van andere vestigingsfactoren zoals bereikbaarheid, parkeren, voorzieningen, uitstraling gebouwde omgeving en functies, kwaliteit openbare ruimte, veiligheid e.d.

De keuze voor de vestigingsplaats van een bedrijf hangt van verschillende factoren af. Dit zijn rationele economische factoren zoals bereikbaarheid en parkeren, transportkosten, arbeidskosten en huurprijzen. Uit de literatuur blijkt dat daarnaast cognitieve, subjectieve factoren ook een rol spelen⁵. Deze factoren hebben o.a. te maken met de 'spatial image' die mensen van een gebied hebben waarin hun ruimtelijke indrukken, afwegingen en voorkeuren zijn samengevat. Het imago van een gebied speelt hier een belangrijke rol in en heeft daarmee een grote invloed op de vestigingskeuze van bedrijven.

6.3 Risico's

- De naamswijziging moet op het juiste moment worden doorgevoerd. Het is van belang dat de naam van het station pas aangepast wordt nadat er een impuls is gegeven aan de kwaliteit van zowel het station als de omgeving en de verbinding met het Beatrixkwartier is verbeterd. Dan wordt de nieuwe naam van het station daadwerkelijk geassocieerd met een aantrekkelijk gebied.

⁵ De Rijksuniversiteit Groningen (prof dr. P.H. Pellenburg) doet veel onderzoek naar vestigingsgedrag van bedrijven en de rol van cognitie en imago daarin.

- The Hague Security Delta naast het station wil het gebied meer branden met 'security' en 'innovation'. De naam Beatrixkwartier is een gebiedsnaam en niet de naam van wat er zit (zoals 'Tilburg Universiteit' of 'Enschede Kennispark') en dekt deze lading, functies en signatuur niet. Daar moet wel rekenschap van worden genomen in de totale brandingstrategie van het gebied.
- Aandachtspunt is dat de naamswijziging verwarring kan opleveren met de bestaande RandstadRail halte Beatrixkwartier. Hier is inmiddels een oplossing voor gevonden.
- Er bestaat ook een risico dat de nieuwe naam van het station niet per se wordt geassocieerd met het kantorengedebied, maar enkel wordt gezien als de naam van een station. Zo blijkt uit de passantenenquête van Strabo dat 18 procent van de ondervraagden verwijst naar de RandstadRail-halte als wordt gevraagd of zij het Beatrixkwartier kennen. In dit kader is de totale branding van het gebied van belang en moet duidelijk zijn dat het station hier onderdeel van is.
- Er zal een overgangperiode zijn waarin reizigers moeten wennen aan de nieuwe naam. Dit zou kunnen leiden tot verwarring onder de huidige reizigers. Dit risico kan beperkt worden door de naamswijziging van tevoren duidelijk aan te kondigen en is van tijdelijke aard.

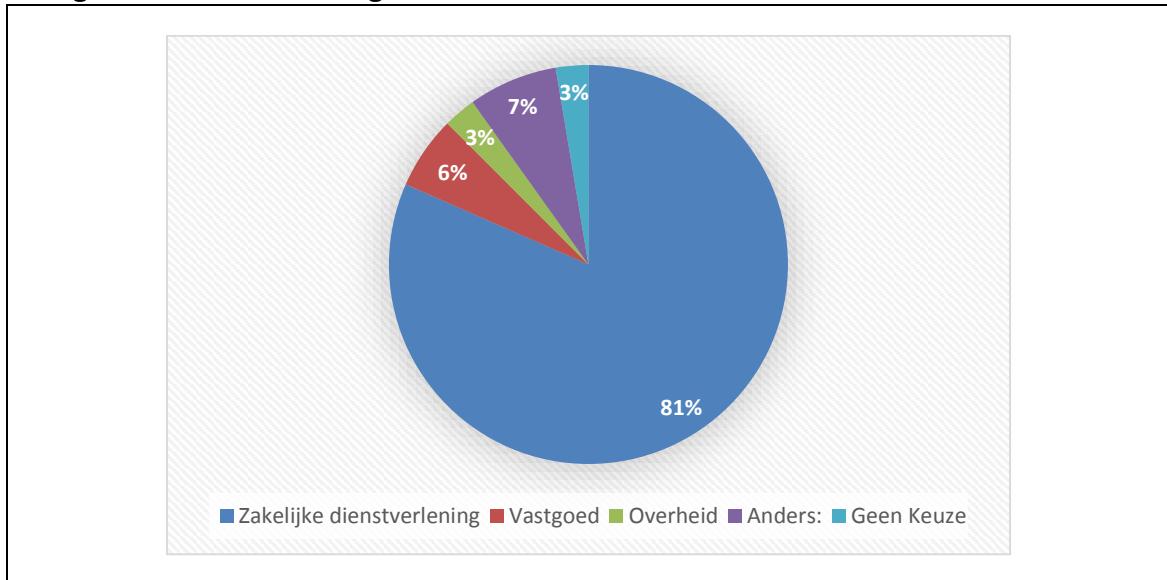

6.4 Kansen

- Reizigers op station Laan van NOI en de passagiers in de passerende treinen worden met de nieuwe stationsnaam geconfronteerd, waarmee de naamsbekendheid van het Beatrixkwartier buiten Den Haag toeneemt.
- Het station wordt een logischere OV-entree voor het Beatrixkwartier. Dit sluit aan op de trend dat het openbaar vervoer als modaliteit voor hoog stedelijke werkgebieden aan belang toeneemt en ondersteunt het beleid om het autogebruik in het woon-werk- en zakelijk verkeer terug te dringen.
- De naamswijziging zorgt voor een duidelijker relatie tussen de OV-verbinding en het gebied, en daarmee de vindbaarheid van het Beatrixkwartier voor incidentele bezoekers. Het Beatrixkwartier wordt hiermee een aantrekkelijker vestigingslocatie voor bedrijven die veel incidentele (internationale) bezoekers ontvangen.

Bijlage 1. Resultaten Enquête Green Business Club

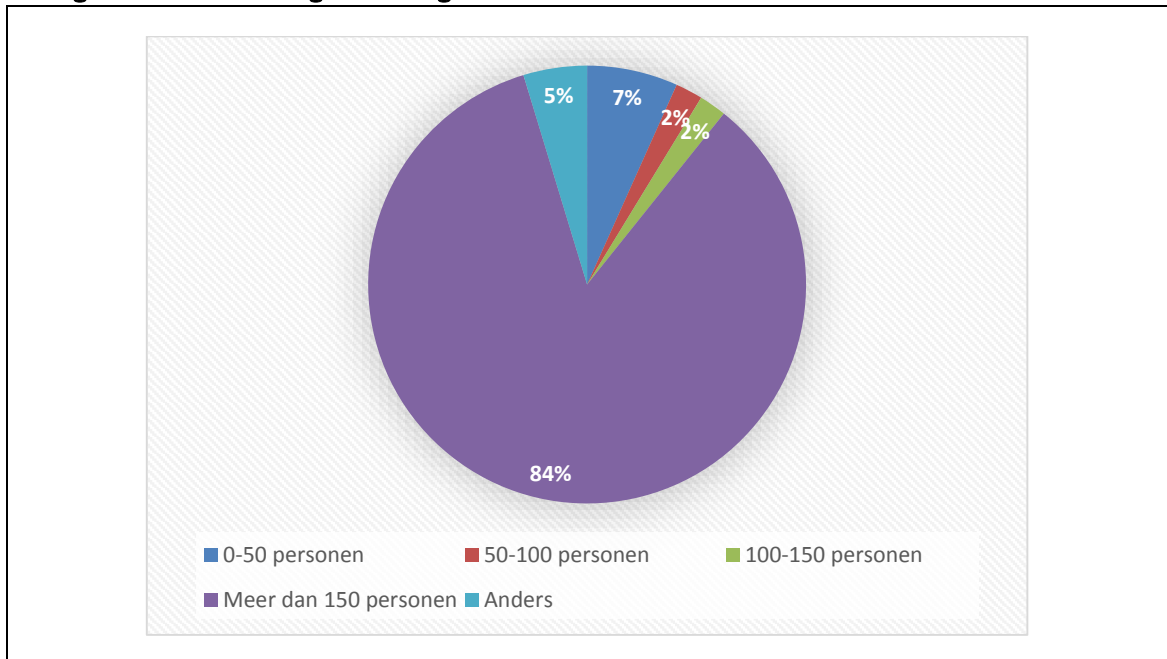
Vraag 1: Voor wat voor soort organisatie werkt u?

Anders:

- Horeca, bouw, financieel, aannemer, pensioen

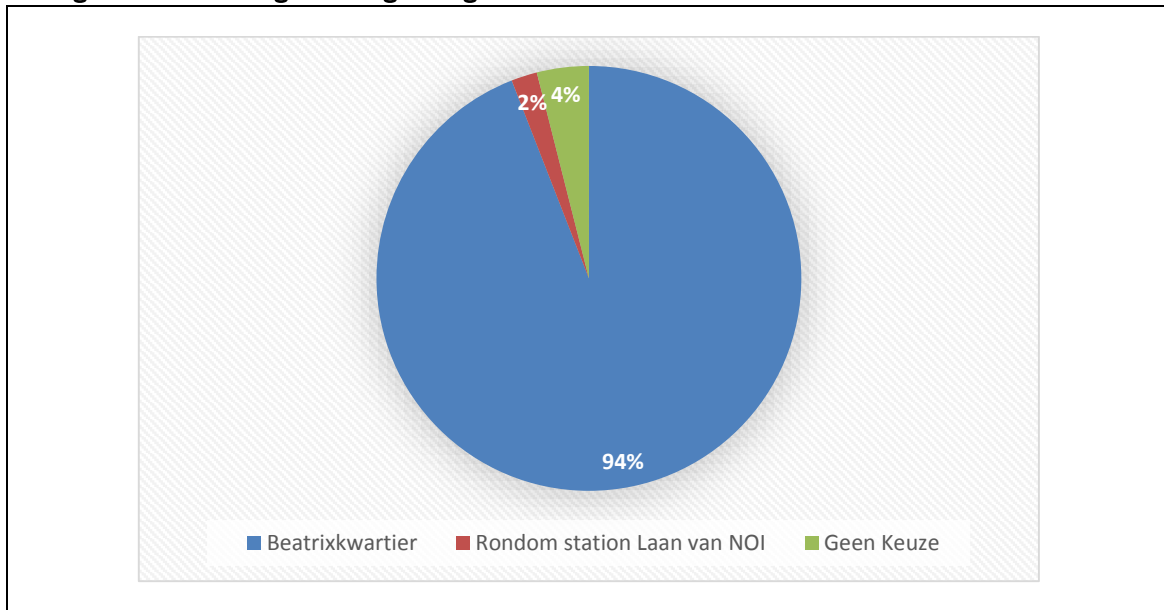
Vraag 2: Wat is de omvang van uw organisatie?

Anders:

- 1000, meer dan 1000, 1200, 1250

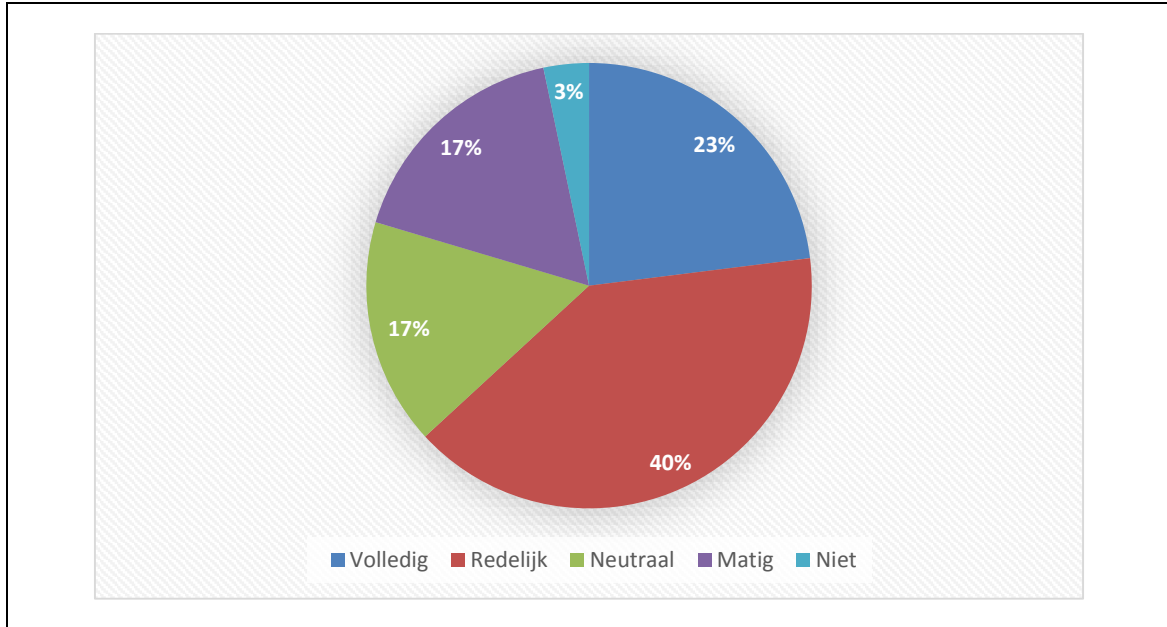
Vraag 3: Waar is uw organisatie gevestigd?

Vraag 4: Wat is uw functie binnen het bedrijf?

- Office Manager, Officemanager, General Manager, management assistant, Facilitair manager, Facility Manager, Directielid Internationaal / vestigingsmanager Den Haag, directeur, manager general affairs, Legal assistant, Medewerker beleggingen, servicedesk, Facilitair, servicemedewerker, Facilitair Adviseur, Adviseur Facilitair Management, eigenaar, Partner en vestigingsmanager, Algemeen directeur, Facility Management, Receptie/Beveiliging, Accountmanager, Manager Facilitair Bedrijf, Hoofd Facilitaire Diensten, Controller, Commercieel manager, projectmanager, Medewerker, Communicatieadviseur, staf functie, Projectmedewerker, teammanager, ICT'er, business controller, functioneel beheerder, werkorganisatie, Accountmanager, It, adviseur, systeemontwikkelaar, Administratief medewerker, Beleggingsanalist, ITC specialist, Functioneel Beheerder, Internal Auditor, Operationeel Manager, Projectmanager, Functioneel beheerder, systeemontwikkelaar, Systeemontwerper, Specialist, Information Management, secretariael, HR adviseur, medewerker operations, bedrijfsbureau, Coordinator, medewerker Communicatie, Supplier Manager, Manager, HR Businesspartner, Directeur, beleidsadviseur, directiesecretaresse, secretaresse, Administratief Medewerker, Communicatie adviseur, juridisch adviseur, Projectmedewerker, Aannemen van projecten in Bouw, techniek, infra, civiel e.d., stafmedewerker, Manager, teammanager, Client portfolio management, Medewerker operations, Portefeuille Manager, projectmanager, communicatieadviseur, IT Staff, manager operations, PA, medewerker, IT-er, Belegger, Projectmanager, manager, medewerker debiteuren beheer, Risk Analyst, Project Manager, bediende, Sr HR adviseur, Ontwikkelaar, Coordinator, Application Tester, Manager, beleidsmedewerker, IT Architect, Functioneel Beheerder, projectcontroller, Medewerker, Manager, Consultant, manager, Functioneel beheerder, Manager Inkoop, medewerker, Trainee medewerker, Casemanager, Directiesecretaresse, Teammanager rapportage externe opdrachtgevers, Medewerker pensioenen, Backofficemedewerker afd. Rechtenbeheer PMT, Beleidsadviseur externe opdrachtgevers

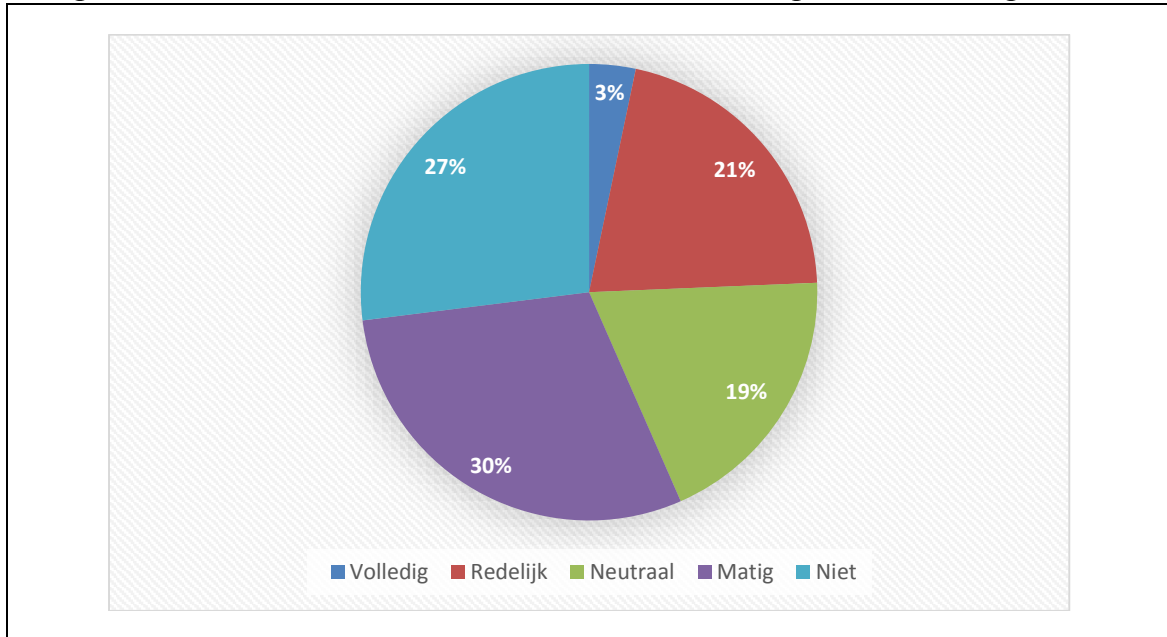
Vraag 5: Is de naam 'Beatrixkwartier' in het algemeen een bekende naam bij bedrijven, vastgoedpartijen en andere gebruikers van het station en omgeving?

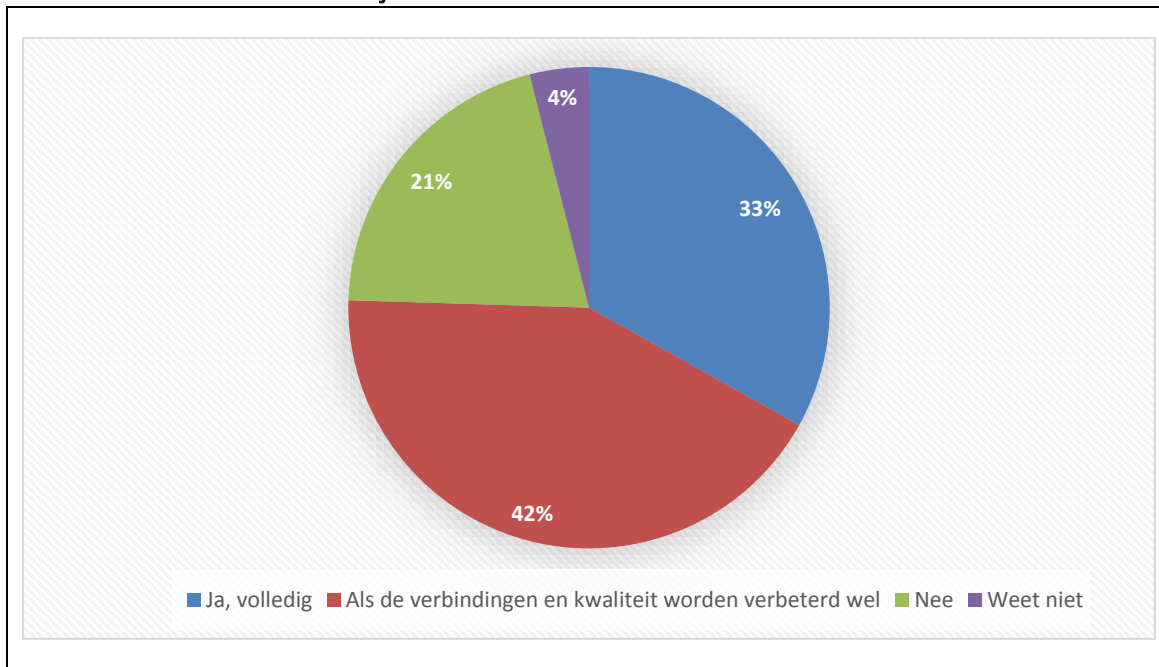
Toelichting:

- 'Voor mensen die in de buurt wonen/werken wel. Daarbuiten vrijwel niet.'
- 'Alleen de mensen die echt aan de beatrixlaan werken.'
- 'Het is aangrezend aan de meeste die op het station arriveren werken/wonen in het Beatrixkwartier.'
- 'Iedereen weet waar je werkt als je zegt Het Beatrix kwartier.'
- 'Alleen bekend als Randstadrail station.'
- 'Het beatrixkwartier is vooral bekend door de gelijknamige halte van het RandstadRail station. Verder is het alleen bekend als Bezuidenhout.'

Vraag 6: Is de naam 'Beatrixkwartier' een bekende naam buiten het gebied en Den Haag zelf?

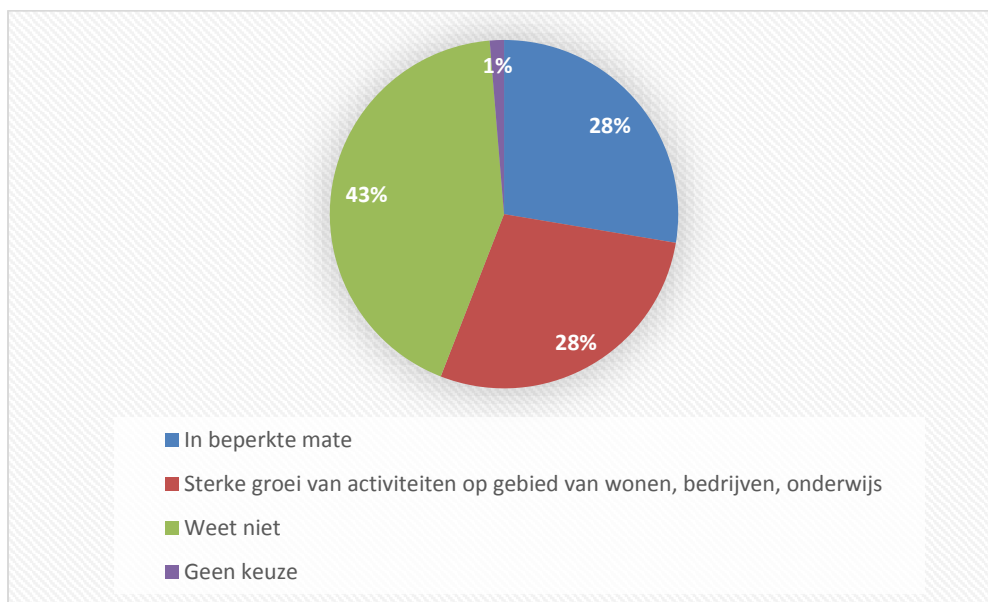
Vraag 7: Beatrixkwartier is het tweede kantorengedebied van Nederland. Hoort het gebied rond station Laan van NOI daar in uw visie bij?

Toelichting

- 'Nee, uitstraling ontbreekt de klasse ontbreekt volledig. Voldoet absoluut niet meer aan de standaarden van deze tijd en bij de core business van veel omliggende bedrijven (veiligheid en innovatie).'
- 'OV verbinding, tram, bus, is goed, maar route lopend van station richting Beatrixlaan is nog niet top. Wandelgebied direct bij station Laan van NOI is link met de bocht met auto's en de tram. Onduidelijk met oversteekegebied, laverend langs de fietsen, via Siemens terrein of toch er om heen met drukke wegen.'
- 'Als het station ook zelf wordt verbeterd, dan wel.'
- 'Vooral het station zelf mag wel een update gebruiken.'
- 'Het is erg verouderd!'
- 'Het station en de soms in gebruik zijn tramhalte met bijbehorende fietsenstalling geeft een oud en niet heel proper beeld van het veel mooiere Beatrixkwartier zelf.'
- 'Laan van NOI en Beatrixkwartier zijn aparte begrippen in Den Haag.'
- 'Verouderd. En niet geschikt voor de aantallen reizigers. Misschien, zelfs gevaarlijk. Meer parkeerfaciliteiten.'
- 'Station staat niet centraal in het gebied van Beatrixkwartier. Deel van het gebied hoort er daarom niet bij.'
- 'Ik denk dat het toch iets te ver af ligt van het echte centrum met bedrijven.'
- 'Het is belangrijk dat het gebied goed bereikbaar is met het openbaar vervoer dat maakt het voor bedrijven ook aantrekkelijker o zich hier te vestigen.'

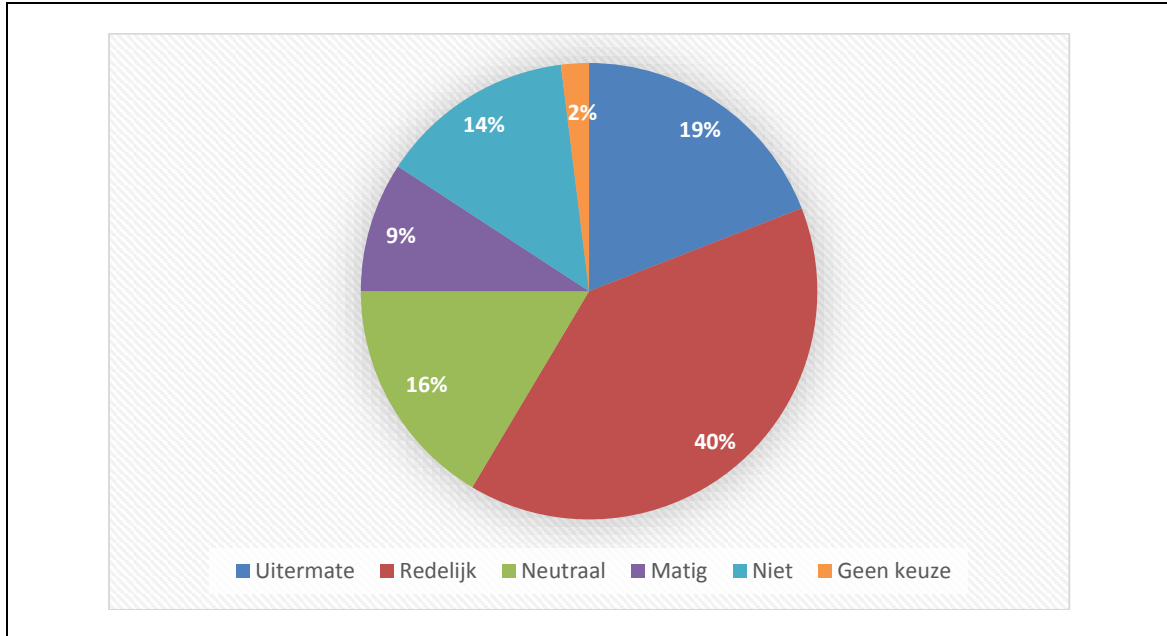
Vraag 8: Hoe verwacht u dat het gebied rond station Laan van NOI zich zal ontwikkelen de komende jaren?

Toelichting:

- 'Hangt af van de investering en bereidwilligheid van de gemeente om de leegstand te vullen en iets aan de uitstraling te doen.'
- 'Overheid blijft krimpen en zich concentreren rondom CS.'
- 'Zal afhangen van het beleid van de overheid'
- 'Ik verwacht groei op gebied van bedrijven. Of er groei is op gebied van wonen en onderwijs is mij niet bekend.'
- 'Afhankelijk van bezetting\verhuur kantoorgebouwen en mobiliteitskeuze van de kantoorgebruikers en bewoners, OV of Eigen auto.'
- 'Ik heb hier geen visie over.'
- 'Geen duidelijk beeld van de ontwikkeling van de kantoorlocaties in de directe nabijheid van het station.'
- 'Ik hoop op een sterke groei en activiteiten op het gebied van wonen bedrijven en onderwijs.'
- 'Het is op een enkel plekje na volgebouwd dus veel uitbreiding zal er niet zijn. Wellicht hier en daar wat meer opruimen met kleur. Het komt somber over.'
- 'Opwaardering woningen in volle gang, omliggende gebieden minder volkswijken, aantrekkelijk voor tweeverdieners. Deze groep stelt hogere eisen aan horeca, winkelaanbod, ruimtelijke inrichting, scholen etc.'
- 'Met name indien hogeschool/universiteit Leiden hierbij huisvesting/studentenhuisvesting realiseert.'
- 'Aan de kant van het Beatrixkwartier wel een beetje als er ook goed in geïnvesteerd wordt. Aan de kant van Voorburg niet.'
- 'Nu de overheid zich terug trek denk ik dat het gebied in de directe omgeving van het station gaat verpauperen. Ik denk dat grotere ondernemingen zich liever vestigen in een nieuwer pand dan de afgedankte overheidspanden.'

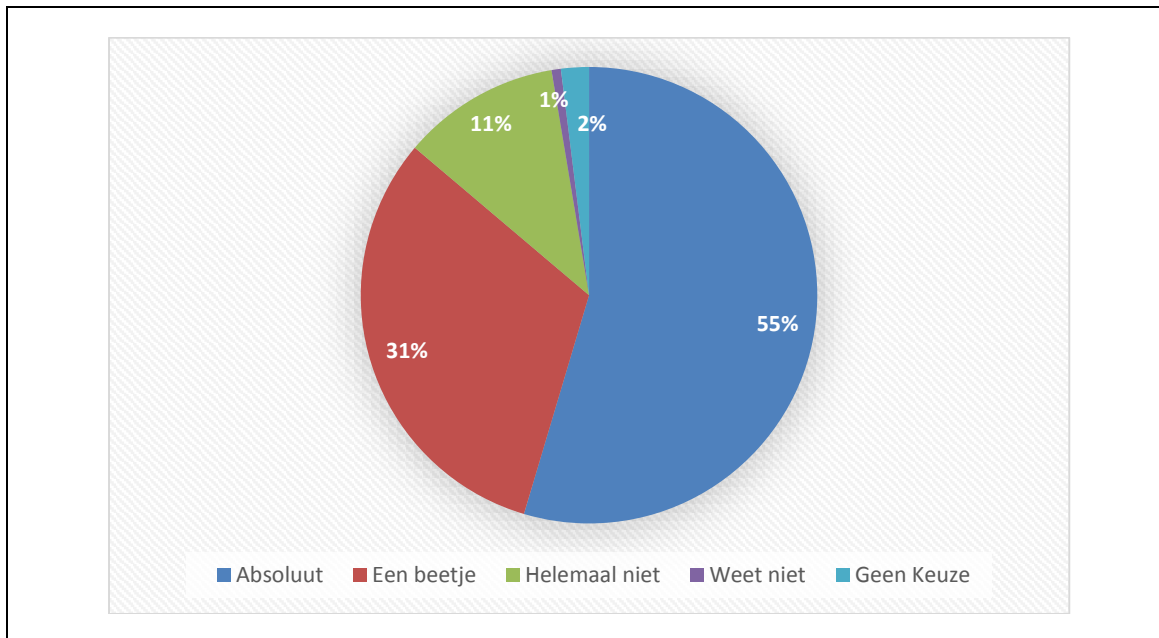
Vraag 9: Hoe belangrijk is de naam van het station voor het Beatrixkwartier?

Toelichting:

- 'Voor met name internationale gasten die ons bedrijf bezoeken.'
- 'Er zal verwarring ontstaan met de halte van de RandstadRail.'
- 'Als station Laan van NOI de naam Beatrixkwartier zou krijgen, zou dit voor m.n. buitenlandse zakenlieden die vanaf Schiphol/Amsterdam komen veel verduidelijken.'
- 'Laan van NOI zit er ook in.'
- 'Met de naam 'Beatrixkwartier' zet het de wijk beter op de kaart.'
- 'Er zijn geen verwijzingen naar het Beatrixkwartier in de naam Laan van NOI.'
- 'Het creëert ook een imago voor het bedrijf dat in het Beatrixkwartier gevestigd is'
- 'Voor ik in Den Haag ging werken had ik werkelijk geen idee waarom het station überhaupt Laan van NOI heet. (merkte pas later dat de straat onder het station zo heet. Niet echt logisch dus).'
- 'Het is belangrijk dit goed aan te duiden'
- 'Station Laan NOI is een bekend station. Iedereen weet wat er mee bedoelt wordt als je dit noemt.'
- 'Je associeert het vaak met een bepaald gebied. Laan van NOI is niet lading dekkend en zeker geen algemeen bekend begrip zoals Amsterdam WTC RAI e.d.'
- 'Het is belangrijk dat de naam van het station en de naam van het gebied overeenkomen voor een stukje herkenning.'
- 'Dat deze zo blijft. Als u deze gaat veranderen ontstaat er verwarring bij de reizigers. De huidige naam is een gegeven. Daarnaast kan deze worden verward met de naam van de halte van de Randstadrail dat om de hoek ligt. Deze heet halte Beatrixkwartier.'

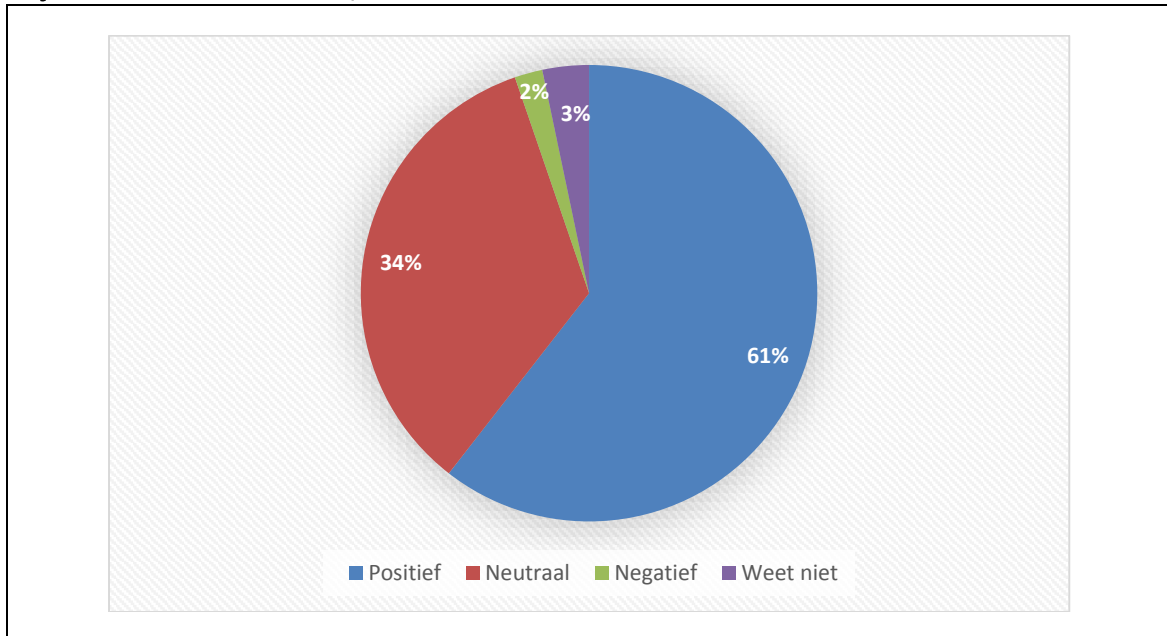
Vraag 10: Verwacht u dat een naamswijziging van het station naar 'Beatrixkwartier' zal bijdragen aan de naamsbekendheid van het Beatrixkwartier zelf?

Toelichting:

- 'Het gaat verwarring veroorzaken omdat er al een randstad rail station met dezelfde naam is.'
- 'Er komt media-aandacht voor de naamswijziging, wat kan leiden tot meer bekendheid van het Beatrixkwartier.'
- 'Dat zet het Beatrixkwartier nog beter op de kaart. (zie ook station Zuid bij de Zuidas in Amsterdam).'
- 'Enige is wel dat er ook een randstadrail station is met dezelfde naam.'
- 'Namen van treinstations 'leven'. Zeker voor gebruikers van openbaar vervoer, maar ook door uitingen in pers bij verstoringen en andere meldingen.'
- 'De nieuwe naam Beatrixkwartier voor het station is wel verwarrend met de naam van het Randstadrail-station Beatrixkwartier, deze zou dan Beatrixlaan moeten gaan heten, of Coenstraat of Marijkestraat of World Trade Center.'

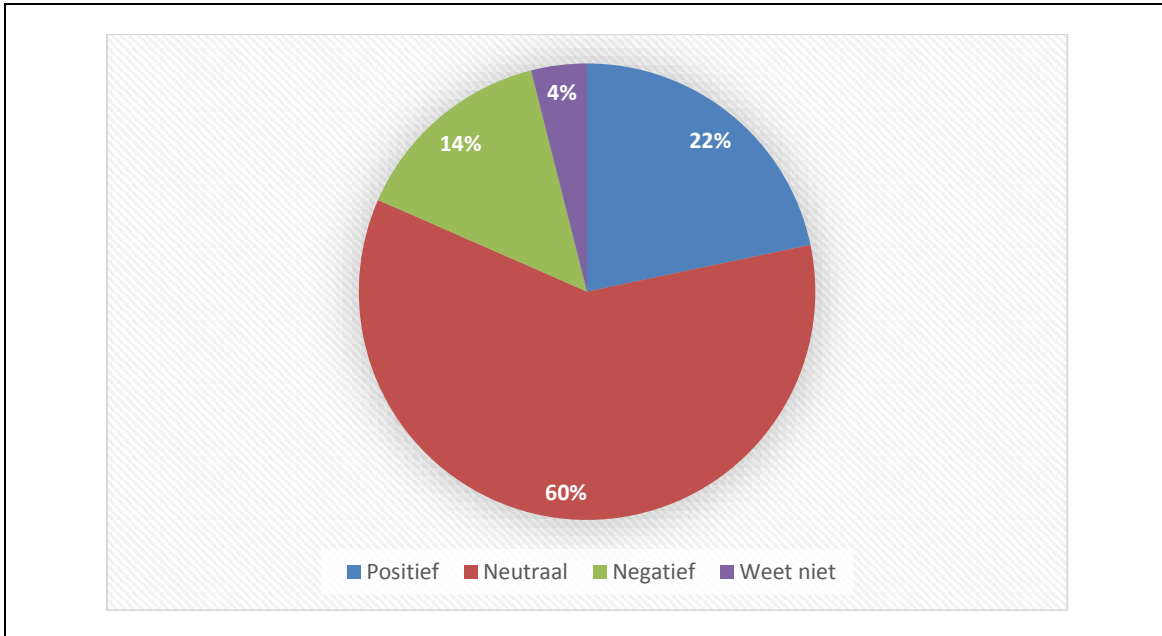
Vraag 11: Roept de naam 'Beatrixkwartier' een negatieve, neutrale of positieve associatie op bij u en bij uw eventuele werknemers, klanten en relaties?

Toelichting:

- 'Er zal verwarring ontstaan met de halte van de RandstadRail.'
- 'Grote bekende bedrijven zijn hier gevestigd.'
- 'Bij de naam van een lid van het koningshuis gaat positieve associatie uit. Ik zou iig verwachten dat dat een goed onderhouden gebied zou zijn.'
- 'Flauwekul denk niet dat mensen daar mee bezig zijn. Misschien moet men zich met andere zaken bezig houden.'

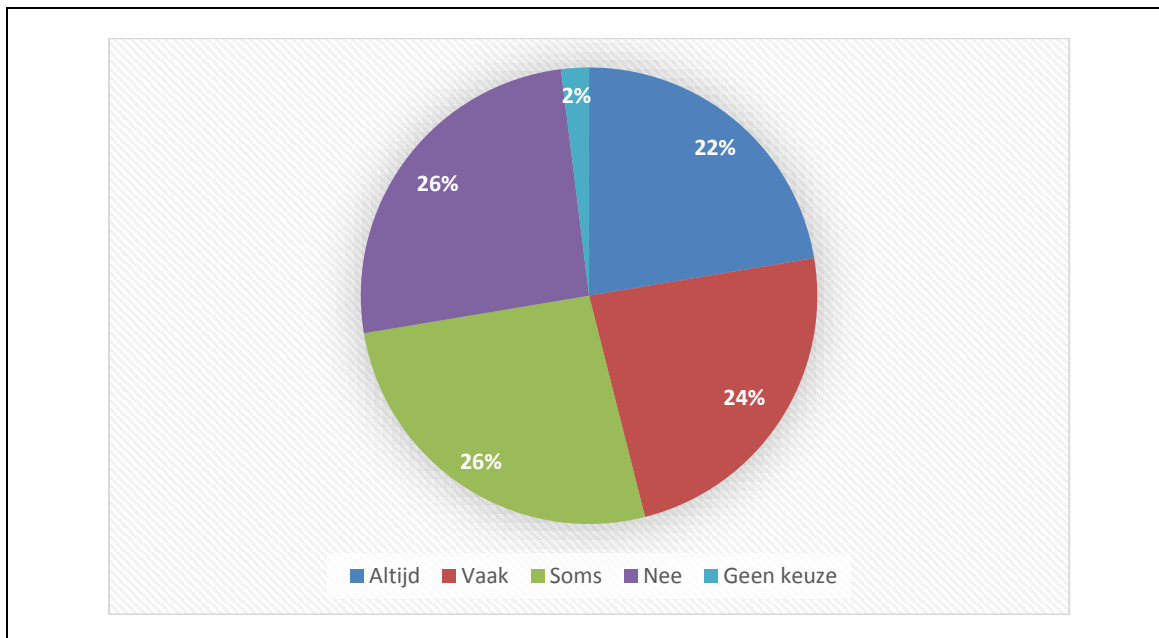
Vraag 12: Roept de naam 'Laan van NOI/ Laan van Nieuw Oost-Indië' een negatieve, neutrale of positieve associatie op bij u en bij uw eventuele werknemers, klanten en relaties?

Toelichting:

- 'Wel een erg lange naam dus vaak en verschillend afgekort'
- '1 eenduidige naam passend bij het gebied is veel beter.'
- 'De naam is te lang/onduidelijk en de link met beatrixkwartier is hierdoor moeilijk te maken'
- 'Het zegt ze verder niets. (dus ook niet negatief)'
- 'Dit is Haagse Historie moet niet veranderen. Laan van Meerdervoort veranderen we ook niet.'
- 'Echt leuk Haagse stationsnaam.'
- 'Te beladen.'
- 'Historisch beladen naam vanuit huidig perspectief, aan de andere kan historische naam met voor ontwikkeling van NL belangrijke vermelding naar koloniaal verleden. Geschiedsvervalsing als we alle verwijzingen verwijderen?'
- 'Binding en belang voor Den Haag. vertrouwd begrip.'
- 'Want bekend en vertrouwd. Waarom veranderen. Voor klanten en relaties zal het m.i. niet veel uitmaken. Kan me niet voorstellen dat de naam van een halte of een station dat al jaren bestaat een associatie oproept.'

Vraag 13: Als u gebruik maakt van het openbaar vervoer, reist u dan zelf via het station Laan van NOI?

Welke overwegingen maakt u daarbij?

- 'Ik kies de snelste verbinding'
- 'Richting Amsterdam het makkelijkste station.'
- 'Geen idee wat daar stopt...'
- 'Maak zelf geen gebruik van openbaar vervoer.'
- 'Of ik vanaf kantoor kom, of vanuit huis.'
- 'Kantoor is meer georiënteerd op CS. Dat heeft ook betere verbindingen. Wel maken een aantal medewerkers veel gebruik van het station voor woon - werk.'
- 'CS dichterbij'
- 'Geen goede verbinding, wel via Den Haag CS.'
- 'Via halte laan van NOI Randstadrail maak ik gebruik'
- 'DH CS'
- 'Toch om door te reizen naar Den Haag Centraal, zeker in de avonduren. Ivm veiligheid.'
- 'Is afhankelijk tijdstip, CS kan ook maar is net even wat langer reizen.'
- 'Als ik naar onze Amsterdamse vestiging reis, reis ik via Laan van NOI.'
- 'Wat het goedkoopste en het snelste is.'
- 'Woon-werkverkeer'
- 'Ik maak geen gebruik van het openbaar vervoer.'
- 'Loopafstand van mijn werk en is ook de verbinding met Voorburg t Loo waar mijn collega's hun auto's parkeren.'
- 'Beste verbinding vanaf huis en er is te weinig parkeergelegenheid bij ons kantoor.'
- 'Geen ik wil dan bij mijn werk komen als ik daarna verdere afspraken in het land of buitenland heb die dag'

- 'Weer'
- 'Het is een halte in de route, maar geen in- of uitstapplaats'
- 'snelste route gaat via centraal'
- 'Kortste weg.'
- 'beste verbinding'
- 'fiets'
- 'Ik reis wel soms via Ln van NOI met randstadrail.'
- 'Intercity-station'
- 'Dichtbij'
- 'Alleen voor reizen richting Amsterdam als opstapplaats. Voor regulier woon-werkverkeer vanuit Zoetermeer is RR-station Beatrixkwartier dichterbij het werk.'
- 'Of het sneller is dan Den Haag CS of niet.'
- 'Overstaptijd'
- 'Ik hoef er niet langs.'
- 'De randstadrail (3 en 4) rijden er langs als ik naar huis ga.'
- 'Tijdstip waarop de trein gaat.'
- 'Voor mij is CS of HS dichterbij.'
- 'Metroverbinding naar rotterdam stopt daar en loopafstand naar werk is korter dan vanaf CS.'
- 'Alleen de meest gunstige OV-route naar de desbetreffende eindbestemming van de reis.'
- 'Als het moet omdat de halte Beatrixkwartier eruit ligt. Erg praktisch is dat overigens niet.'

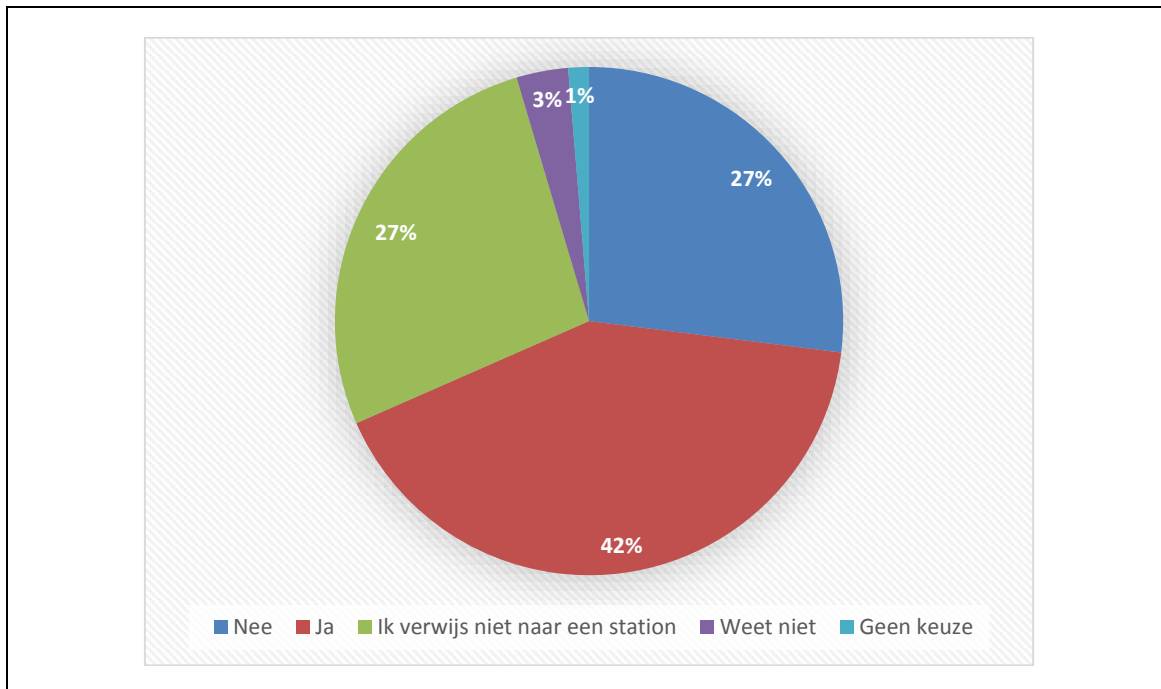
Vraag 14: Welk deel van uw werknemers maakt naar schatting gebruik van het station Laan van NOI, Centraal Station en RandstadRail?

	Laan van NOI	Centraal Station	RandstadRail
<5%	19	19	10
5-25%	46	35	22
25-50%	39	35	33
50-75%	18	8	40
75-100%	2	2	12

Toelichting:

- 'CS ligt dichterbij ons kantoor.'
- 'Geen idee, is een vraag voor onze HR-afdeling. Veel collega's pakken ook de fiets/brommer/scooter/auto.'
- 'Dit weet ik echt niet.'
- 'Of met de trein naar Laan van NOI, of met de auto naar een ander station en dan verder met de Randstad-rail.'
- 'RandstadRail stopt in de straat voor de deur'
- 'Zou ik toch echt niet weten.'
- 'Zowel vanaf Den Haag CS als vanaf NOI is RR 3 en 4 geschikt om kantoor te bereiken.'
- 'Laan van Noi is incl Randstadrail'
- 'Geen idee'

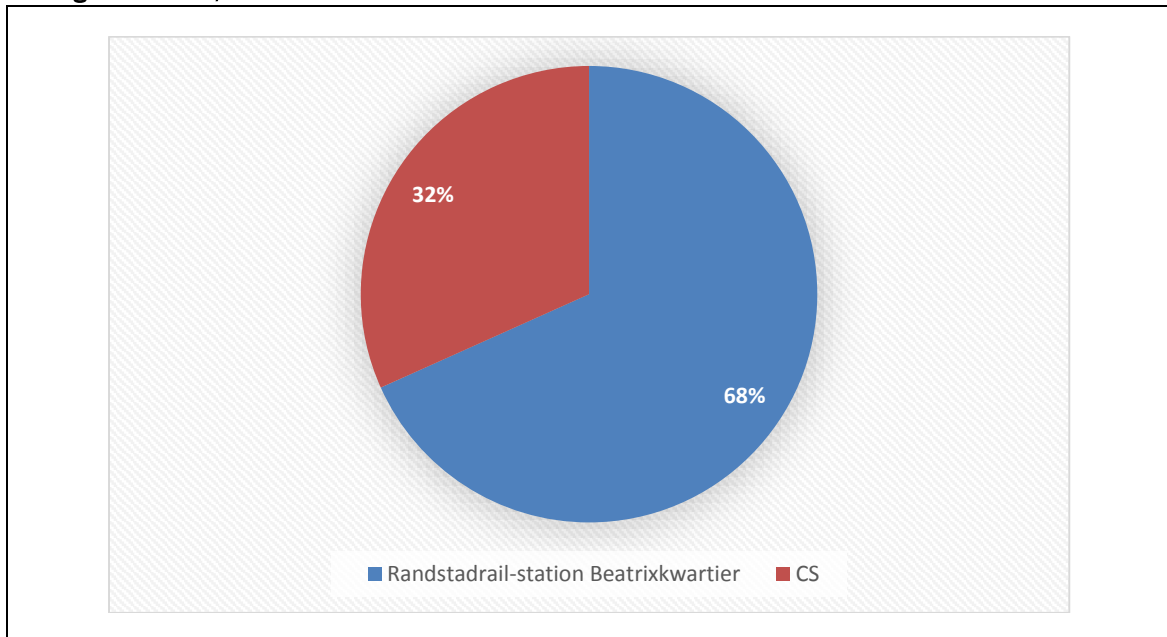
Vraag 15: Wanneer u zakelijk bezoek ontvangt dat met het openbaar vervoer komt, verwijst u ze dan naar het NS-station Laan van NOI?

Toelichting:

- 'Uit Amsterdam/Breda wel, Utrecht makkelijker via CS (niet zo'n handige vraag dit, bestemming bepaalt alles)'
- 'Naar Den Haag Centraal indien trein, ligging is dichterbij en overstap naar RR 3 & 4 en tram 2 & 6 mogelijk'
- 'Maar ook CS'
- 'Dichterbij'
- 'Is qua loopafstand het dichtste bij.'
- 'Randstadrail Beatrixkwartier'
- 'Zakelijk bezoek komt vaak met auto'
- '1 halte verder (3/4 traject is handiger)'
- 'Het is afhankelijk waar een relatie vandaan komt en welke trein waar stopt.'
- 'Ja en naar den haag CS, ligt een beetje aan waar ze vandaan komen.'
- 'Maar wel afhankelijk van waar het bezoek vandaan komt. In principe worden CS en NOI beide genoemd in de reisbeschrijving.'

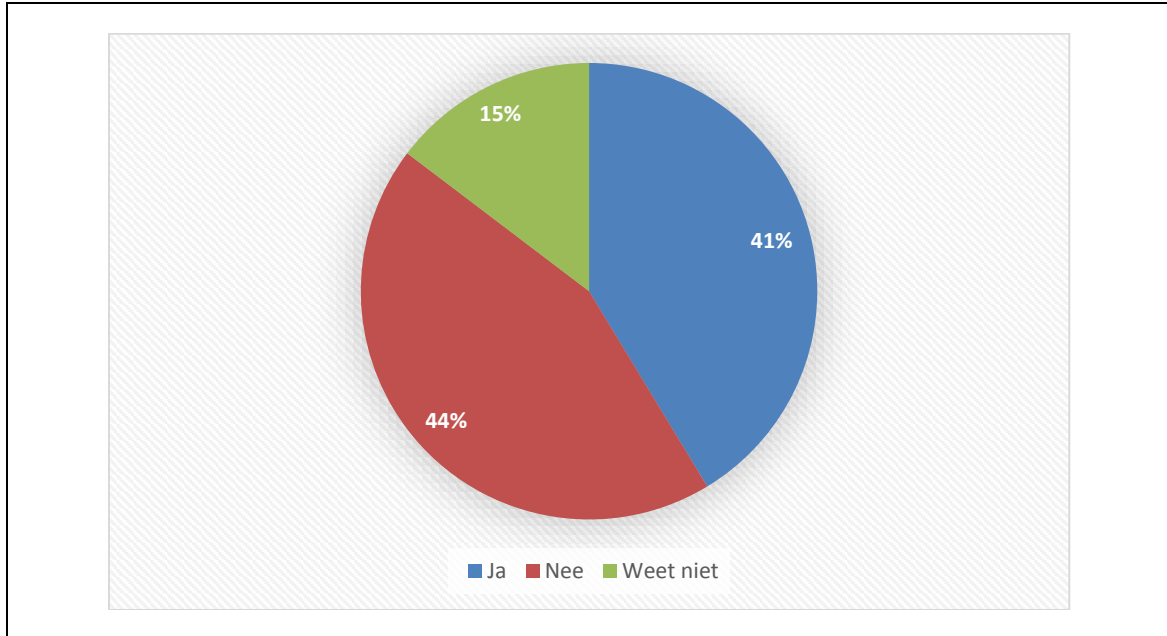
Vraag 16: Zo nee, naar welk station dan?

Toelichting:

- 'Meeste bezoekers komen van buiten de stad.'
- 'Indien niet met trein naar RR Beatrixkwartier.'
- 'RR Beatrixkwartier stopt voor de deur.'

Vraag 17: Zou het gemakkelijker zijn voor u om uw locatie aan uw klanten te beschrijven als het station de naam Beatrixkwartier draagt?

Toelichting:

- 'Laan van NOI is een bekend station. Doet niet af aan positief effect van een mogelijke naamswijziging.'
- 'Laan van NOI is algemeen bekend bij iedereen in de Randstad.'
- 'We geven beide stations aan en ons eigen adres.'
- 'De klanten zijn over het algemeen bedreven genoeg met routeplanners om dit zelf uit te zoeken.'
- 'Logisch'
- 'Geeft verwarring met RandstadRail station en weer kosten voor wijziging in gedrukte routebeschrijvingen.'
- 'Complicatie is wel dat ook het Randstadrail-station al 'Beatrixkwartier' heet. Dit terwijl de RandstadRail ook op het huidige Laan van NOI stopt.'
- 'Mits Randstadrail-station Beatrixkwartier een andere naam krijgt, om verwarring te voorkomen.'
- 'Het wordt dan heel erg onduidelijk omdat er al een randstadrailstation Beatrixkwartier is, als er dan een station Beatrixkwartier bij zou komen met ook een randstadrailstation wordt het allemaal erg ingewikkeld.'
- 'Wij zitten op de Prinses Beatrixlaan dus dat komt goed overeen'
- 'Iedereen kent de laan van noi, die naam is beter bekend dan Beatrixkwartier denk ik.'
- 'Dat zal de tijd moeten uitwijzen, maar het klinkt als een makkelijke verwijzing.'
- 'Dat maakt het nog verwarrender omdat Randstadrail ook een station heeft wat Beatrixkwartier wordt genoemd.'
- 'Alleen maar verwarrender want dan stappen ze een halte te ver uit.'

Vraag 18: Welk deel van uw klanten/relaties maakt naar schatting gebruik van het station Laan van NOI, Centraal Station en RandstadRail?

	Laan van NOI	Centraal Station	RandstadRail
<5%	46	12	23
5-25%	30	28	15
25-50%	18	33	18
50-75%	9	10	12
75-100%	2	4	4

Toelichting:

- 'Het merendeel van de klanten/relaties komt met de auto.'
- 'Relaties komen veelal met de auto, we hebben eigen parkeervoorziening en E-laadpalen om toch duurzaam te blijven.'
- 'Geen idee, is een grove schatting'
- 'Dit weet ik echt niet'
- 'Weet ik niet'
- 'Deel komt ook met de auto. Voor klanten reserveren we wel parkeergelegenheid'
- 'Kan ik toch niet weten?'
- 'Relaties die op bezoek komen maken vrijwel altijd gebruik van de parkeerfaciliteiten.'
- 'Veelal auto'
- 'Klant komt weinig naar kantoor'
- 'Nagenoeg geen.'
- 'Nvt'
- 'Geen idee'
- 'Wederom geen idee'

Vraag 19: Ruimte voor aanvullende opmerkingen of toelichting

- 'Noem het Den Haag WTC'
- 'Zorg naast een naamswijziging ook voor andere faciliteiten op dit station en met name gezien het parkeerprobleem bijv. een transferium/grotere parkeerplaats in de nabijheid. Ook stationsvoorzieningen als een café/restaurant/broodjeszaak met zitgelegenheid waar onze klanten na/voor hun treinreis gebruik van kunnen maken worden als prettig ervaren.'
- 'Waarom moet Laan van NOI wijzigen. Het is al van oudsher zo. Naamswijziging geeft verwarring met het Randstadrail station. Niet doen, gewoon zo laten.'
- 'De toegevoegde waarde van de wijziging moet wel in relatie staan tot de kosten van de naamswijziging. Dit zou niet uit de openbare middelen van een gemeente moeten komen.'
- 'Verander de naam nou niet, Het is al ingeburgerd.'
- 'Volstrekte onzin. Dit onderzoek is pure geldverspilling.'
- 'Als de overheid uit het pand gaat haal het dan neer en zet er een modern pand voor terug en knap het station ook op. promoot het ook meer.'
- 'Ik begrijp dat om de naamsbekendheid van het Beatrixkwartier te vergroten, het station Laan van Nieuw Oost Indië ook wellicht die naam gaat dragen. Geen problemen mee. Waar ik wel een probleem mee heb is als de straatnaam Laan van Nieuw Oost Indië zou wijzigen en ook de halte van tramlijn 2 en 6 een naamswijziging zou ondergaan.'
- 'Ik vind dit echt een totaal onzinnig onderzoek. Ik denk dat het geld beter besteedt kan worden. Matrixborden en roltrappen die werken bijvoorbeeld.'

Bijlage 2. Rapport Passantenenquête door Strabo

Zie separaat document